

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ Грінченко Р.В.
(підпис)
“26” листопада 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва освітньої програми)

на тему:

«НАПРЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА
«ЮНІОН ТРЕЙД ПЛЮС»

Виконавець:

студентка центру заочної та вечірньої форм
навчання

Сідлецька Олександра Ігорівна_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Кошельок Галина Володимирівна_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

З М І С Т

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність поняття «сталий розвиток» підприємства	6
1.2. Фактори, що впливають на забезпечення сталого розвитку підприємства	15
1.3. Сучасні підходи щодо оцінювання рівня сталого розвитку підприємства	19
Висновок до першого розділу	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ЮНІОН ТРЕЙД ПЛЮС»	30
2.1. Сучасні тренди сталого розвитку підприємств оптової торгівлі	30
2.2. Характеристика ПП «Юніон Трейд Плюс» і його основних показників діяльності	39
2.3. Комплексна оцінка рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс»	53
Висновок до другого розділу	60
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	61
3.1. Розробка пропозицій щодо підвищення рівня сталого розвитку підприємства	61
3.2. Заходи щодо підвищення рівня сталого розвитку підприємства	65
Висновок до третього розділу	72
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	81

ВСТУП

Актуальність теми. Сталий розвиток приватних підприємств набуває дедалі більшого значення в сучасному бізнес-середовищі, оскільки забезпечення балансу між економічними інтересами, соціальною відповідальністю та екологічною безпекою стає ключовим фактором довгострокового успіху. У сучасних умовах глобалізації, кліматичних викликів і посилення соціальних очікувань підприємства змушені адаптувати свої стратегії до концепції сталого розвитку, що ґрунтується на трьох основних компонентах: економічному, екологічному та соціальному.

Значний внесок у розробку теоретичних, методичних і практичних аспектів сталого розвитку внесли закордонні вчені: Р. Акофф, І. Ансофф, П. Друкер, Г. Клейнер, Ф. Котлер, А. Томпсон та українські вчені В.М. Вецько, Л. Мельник, Д. О. Мосійчук, С.М. Пилипенко, Т. В. Полозова, О. М. Семенюк, С. І. Тодорюк М. В. Шашина та інші але незважаючи на всебічне дослідження з питань напрямів стійкого розвитку підприємств залишаються не вирішеними певні питання.

Таким чином, дослідження напрямів сталого розвитку приватного підприємства є своєчасним і актуальним, оскільки дозволяє визначити ефективні стратегії для підвищення конкурентоспроможності, зменшення екологічних і соціальних ризиків та забезпечення довгострокового успіху в сучасних умовах невизначеності.

Мета дослідження напрями сталого розвитку приватного підприємства.

Для досягнення мети в кваліфікаційній роботі магістра поставлені та вирішені такі завдання:

- розкрити економічна сутність поняття «сталий розвиток» підприємства;
- визначити фактори, що впливають на забезпечення сталого розвитку підприємства;

- описати сучасні підходи щодо оцінки забезпечення сталого розвитку підприємства;
- розкрити сучасні тренди сталого розвитку підприємств;
- охарактеризувати діяльність ПП «Юніон Трейд Плюс» провести аналіз його основних показників діяльності;
- здійснити комплексну оцінку рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс»;
- розробка пропозицій щодо підвищення рівня сталого розвитку підприємства;
- визначити шляхи підвищення рівня сталого розвитку підприємств.

Об’єкт дослідження є напрями сталого розвитку приватного підприємства «Юніон Трейд Плюс».

Предмет дослідження виступають теоретичні та практичні аспекти формування напрямів сталого розвитку приватних підприємств.

Методи дослідження. У процесі дослідження були використані: теоретичні методи для аналізу літератури, нормативних документів та визначення теоретичних засад сталого розвитку; емпіричні методи, які спрямовані на збір, аналіз і узагальнення інформації про діяльність підприємства; кількісні методи дозволяють оцінити ефективність сталого розвитку за допомогою обчислювальних підходів і моделей; якісні методи, які допомагають глибше зрозуміти процеси та явища, що супроводжують сталий розвиток.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в визначенні методики комплексної оцінки рівня сталого розвитку приватних підприємств, а саме для дилерських компаній.

Інформаційна база дослідження є дані економічної літератури вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали конференцій, публікацій в економічних виданнях, монографії, законодавчі акти, дані фінансової, управлінської звітності ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра підготовлено публікацію. Сідлецька О. І. Сутність понять «економічний розвиток» і «економічне зростання» та їх взаємозв'язок. *Науковий студентський вісник*. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом, 2024. № 41 (1). С. 89-91.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (63 найменувань) та 2 додатків. Загальний обсяг роботи становить 82 сторінок. Основний зміст викладено на 74 сторінках. Робота містить 28 таблиці, 9 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність поняття «сталий розвиток» підприємства

Всі явища і процеси, які відбуваються в економіці, розглядаються в русі, зміні, розвитку. Тому необхідно аналізувати економічне зростання, враховуючи часові параметри та зміни макроекономічних показників.

Багато вчених, економістів розглядали проблему розвитку, але виміряти процес економічного розвитку в макроекономіці деколи складно, тому найчастіше аналізують економічне зростання, тобто зміну обсягу вироблених у країні продукції (товарів і послуг), хоча це лише один з критеріїв економічного розвитку.

Аналіз економічної літератури показав, що в основному вчені виділяють два поняття: «економічне зростання» і «економічний розвиток». Вони по-різному трактують дані поняття, а іноді ототожнюють їх.

Економічний розвиток – це передусім поява чогось нового, невідомого раніше (наприклад, залізниць), або, іншими словами, інновація. Впродовж перших десятиліть ХХ ст. проблемами економічного розвитку в умовах капіталізму займався Й. Шумпетер, який вперше ввів у економічну науку розмежування між поняттями «економічне зростання» і «економічний розвиток» [36].

Під економічним зростанням розуміють збільшення кількості товарів і послуг, які виробляє національна економіка [34, с. 141].

На думку В.Д. Базилевича, економічне зростання – це довгострокова тенденція збільшення потенційного рівня виробництва в умовах повної зайнятості [2, с. 337].

В.В. Кулешов зазначає, що економічне зростання – це довгострокове сталий розвиток економіки, тобто процес ефективного використання виробничих, трудових, інноваційних та фінансових факторів у довгостроковому періоді без порушення стану рівноваги в короткостроковому

проміжку і з постійним зростанням валового національного продукту [26, с. 226].

В.П. Круш дає визначення економічного розвитку «як переходу від одного стану економіки до іншого, коли в новому періоді не тільки збільшується виробництво товарів і послуг, які виготовлялися раніше, але і виробляються нові товари та послуги з використанням нових технологій» [22, с.314].

На думку В.Д. Базилевича економічний розвиток може бути представлений такою формулою рис. 1.1:

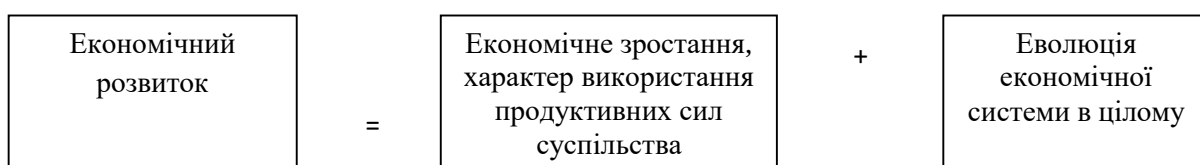

Рис. 1.1. Сутність економічного розвитку [2, с. 338].

І. Родіонова розглядає економічне зростання і економічний розвиток як моделі. Розвиток і зростання – це два процеси, які відрізняються один від одного. На її думку розвиток можна розглядати як перехід від одного стану економіки до іншого, зростання – це збільшення обсягів виробництва [40 с. 194]. Розвиток і зростання тісно взаємопов’язані. Розвиток економіки створює умови для збільшення обсягів виробництва. Економічне зростання визначає зміст розвитку.

С. Приказка зазначає, що сучасне економічне зростання – це економічний розвиток, при якому довгострокові темпи зростання виробництва стабільно перевищують темпи зростання населення [36, с. 400].

На думку зарубіжних авторів К. Макконнелла і С. Брю, «Економічне зростання – це збільшення реального обсягу продукції (ВНП) або реального обсягу продукції на душу населення» [28, с. 400].

Узагальнення відмінностей між моделями економічного зростання та економічного розвитку наводиться в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Відмінності між моделями економічного зростання та економічного розвитку

	Модель зростання	Модель розвитку
Мета	Пояснити характер впливу ресурсів виробництва та інших чинників на результат, визначення питомої ваги кожного фактора у збільшенні продукту	Пояснення причин переходу від одного стану до іншого
Об'єкт	Зв'язок: фізичні та інші чинники – випуск продукції	Структура економіки як такої, співвідношення між її секторами та різними громадськими прошарками, їх роль у зміні загального стану економіки

Джерело: складено автором

На наш погляд, найбільш повне визначення цим поняттям дає відомий український економіст А. Філіпенко. Він виділяє розвиток, економічний розвиток і зростання. «Розвиток – це процес удосконалення тих чи інших елементів суспільних відносин, матеріально-речових складових суспільства або соціально-економічних і матеріальних систем в цілому, перехід до принципово нових якісних характеристик» [56, с. 80]. Мова йде про багатовимірний процес модернізації соціально-економічної системи. «Економічний розвиток – це якісні зміни в господарській системі суспільства, які забезпечують кількісне зростання ресурсного потенціалу та якісне удосконалення базових елементів формотворчих структур, а економічне зростання – це просте збільшення реального ВВП країни, органічна складова економічного розвитку» [56, с. 80].

Економічний розвиток і економічне зростання тісно пов'язані зі стійким розвитком.

Концепція сталого розвитку має досить довгу історію становлення. Протягом довгого часу людство усвідомлювало, що ресурси Землі вичерпні і що рано чи пізно вона вже не зможе підтримувати існування дедалі більшої кількості людей.

Термін «сталий розвиток» почав набувати широкого вжитку після доповіді «Межі зростання» (1972), яку підготувала група вчених на чолі з Деннісом Л. Медоузом для Римського клубу. Основною ідеєю дослідження була модель прогнозування, яка показувала вплив обмежених природних ресурсів на економічне зростання. Це дослідження підштовхнуло світову спільноту до усвідомлення потреби сталого управління ресурсами для забезпечення довгострокового розвитку людства.

Згідно з Комісією ООН зі сталого розвитку, основними цілями сталого розвитку є задоволення потреб сучасного суспільства без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

Так, це є суттю концепції сталого розвитку, сформульованої Комісією ООН зі сталого розвитку, що також відома як принцип Брундтланд. Ця концепція була вперше озвучена в доповіді «Наше спільне майбутнє» (1987 рік), підготовленій під керівництвом Гру Харлем Брундтланд. Основна мета сталого розвитку полягає в тому, щоб задовольняти потреби сучасного покоління, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Це підкреслює баланс між економічним зростанням, захистом довкілля та соціальним благополуччям.

Стійкий розвиток – це розвиток, який допомагає задовільнити потреби суспільства, які дозволяють швидко моделювати різні варіанти розвитку, з високою точністю прогнозування та вибору найоптимальнішого результату [62].

Сталий розвиток – це концепція управління підприємством, яка в умовах складності та багатофакторності зовнішнього середовища, обмеженості природних ресурсів, зростання ролі людського потенціалу передбачає вплив на нарощування економічного потенціалу підприємства та рівень соціального розвитку з одночасним забезпеченням природозберігальних технологій [49, с. 137].

Етапи еволюції концепції сталого розвитку наведено на рис. 1.2.

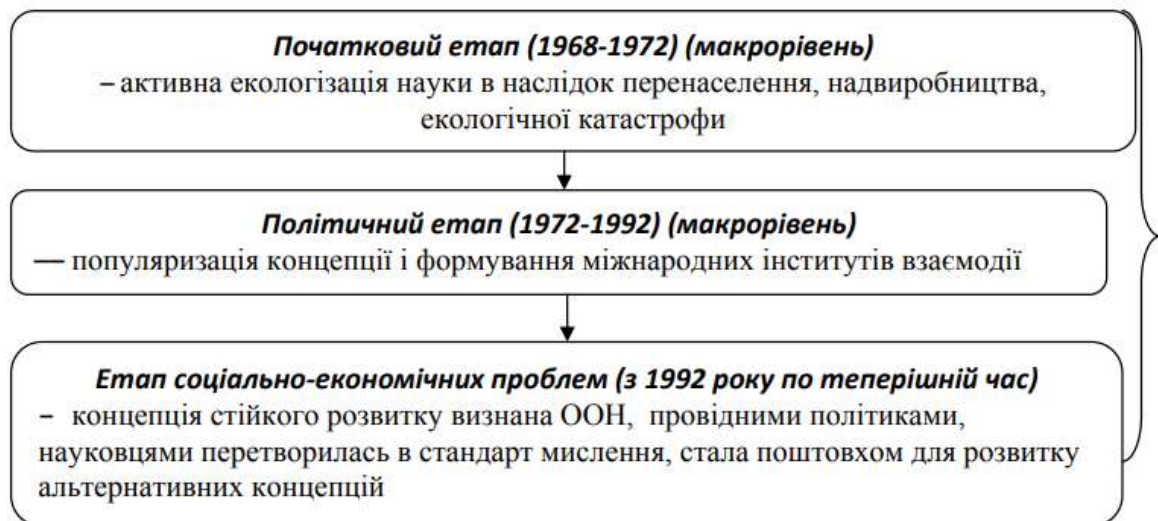

Рис. 1.2. Етапи еволюції концепції сталого розвитку [12].

Сталий розвиток – це концепція розвитку, яка забезпечує задоволення потреб нинішнього покоління, не завдаючи шкоди можливостям майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Сталий розвиток передбачає збалансований підхід між економічними, соціальними та екологічними аспектами.

У Законі «Про Концепцію переходу України до сталого розвитку» зазначено, що *сталий розвиток* – це такий розвиток суспільства, за якого задоволення потреб теперішніх поколінь не повинно ставити під загрозу можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби, для чого необхідне узгодження екологічних, економічних та соціальних складових розвитку [13].

Моніторинг сталого розвитку – комплекс заходів щодо спостереження та аналізу складових сталого розвитку, зокрема, впливу антропогенної діяльності на навколишнє природне середовище, природні ресурси та соціальну сферу з метою встановлення ступеня їх небезпеки для життєвого середовища та прийняття управлінських рішень [13].

Сталий розвиток (sustainable development) – розвиток, що дозволяє задовольняти потреби сучасного покоління без шкоди для майбутніх поколінь.

Переклад поняття sustainable development на українську мову має декілька варіантів, наприклад стійкий розвиток. Але термін «сталий розвиток» є офіційно визнаним в Україні відповідно англійського терміну [43]. Багато українських експертів застосовують термін «збалансований розвиток», який більше відповідає сутності розвитку як процесу змін з утриманням еколого-економічного та соціального балансу.

В Україні термін «сталий розвиток» часто використовується для позначення лише економічного зростання без уваги до збереження довкілля та поліпшення умов проживання та праці людей [4, с. 296].

Можна зазначити, що сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, за якого задоволення потреб теперішніх поколінь не повинно ставити під загрозу можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби, для чого необхідне узгодження екологічних, економічних та соціальних складових розвитку.

Загалом категорію «Сталий розвиток» можна відобразити як антикризовий, безперервний, стабільний процес, який спрямований на підвищення економічної ефективності підприємства з одночасним підвищенням рівня відповідальності перед партнерами та замовниками, а також сформовані заходи збереження довкілля та покращення якості життя нинішнього та майбутніх поколінь [62].

Виходячи з вищенаведеного можна визначити основні ознаки сталого розвитку підприємства (табл. 1.2):

Таблиця 1.2

Основні ознаки сталого розвитку підприємства

Ознаки	Зміст ознаки
Рівноважність та стійкість системи	Здатність системи зберігати свою структуру та функціональність за зміни параметрів зовнішнього середовища.
Адаптивність і витривалість	Можливість системи відновлювати функціональні якості за відхилення умов зовнішнього середовища від оптимальних.

Продовження табл. 1.2

Збалансованість показників (якісних та кількісних):	Зростання кількісних параметрів за одночасного збереження рівня якісних характеристик системи
Стабільність	Довгострокове підтримання досягнутого рівня розвитку
Конкурентоспроможність	Комплексна порівняльна характеристика підприємства, яка відображає його здатність конкурувати в ринкових умовах
Екологічність	Дотримання норм безпеки та екологічних вимог до обладнання та технологічного процесу виробництва
Соціальна орієнтація	Відповідальність перед працівниками, створення належних умов праці, соціальна підтримка персоналу; участь у соціальних програмах, взаємодія з громадою; забезпечення прав людини та етична поведінка.
Інноваційна діяльність	Постійне вдосконалення технологій, впровадження нових рішень для покращення продукції чи послуг; розвиток досліджень і наукових розробок; готовність до технологічних змін, що сприяють сталому розвитку.
Дотримання стандартів та законодавства	Виконання вимог національного та міжнародного законодавства у сфері праці, екології та бізнес-етики; сертифікація за міжнародними стандартами (наприклад, ISO 14001 – екологічний менеджмент).
Орієнтація на зацікавлені сторони (стейкхолдери)	Залучення до діалогу з інвесторами, партнерами, клієнтами, місцевою громадою та іншими стейкхолдерами; звітність щодо показників сталого розвитку (економічних, екологічних, соціальних) перед зацікавленими сторонами.

Джерело: складено автором

Ознаки сталого розвитку підприємства відображають його здатність забезпечувати ефективне функціонування і розвиток у довгостроковій перспективі з урахуванням економічних, екологічних і соціальних аспектів.

Ці ознаки свідчать про здатність підприємства не лише досягати фінансових результатів, а й забезпечувати екологічну стійкість та соціальну відповідальність, що є ключовими аспектами сталого розвитку.

Але в економічній літературі зустрічається поняття «стійкий розвиток». Варто зазначити, що стійкий розвиток і сталий розвиток – це схожі поняття, але вони мають певні відмінності в контексті використання. Основна ідея сталого розвитку – збалансування трьох компонентів: економічного, соціального та екологічного.

Термін «стійкий розвиток» частіше використовується для опису динаміки процесів, які є стабільними, міцними та такими, що не втрачають ефективності з часом.

Зазвичай стійкість (як у словосполученні «стійкий розвиток») акцентує увагу на довготривалості процесу чи явища, його витривалості перед зовнішніми загрозами або змінами.

Тобто існує певний взаємозв'язок між цими поняттями, а саме: у широкому розумінні терміни можуть використовуватися як синоніми, адже обидва мають на меті довготривалий і гармонійний розвиток, однак «сталий розвиток» має більш конкретне значення в міжнародному контексті і є частиною термінології ООН, тоді як «стійкий розвиток» може вживатися в більш загальному чи технічному значенні.

Таким чином, економічний розвиток – це процес структурних змін в економіці, що призводять до підвищення рівня добробуту суспільства, підвищення продуктивності, поліпшення соціальних стандартів, розширення інфраструктури та загальної якості життя. Економічний розвиток має на меті довгострокове зростання якості життя населення та часто включає соціальні та інституційні перетворення.

Економічне зростання – це збільшення обсягу виробництва товарів та послуг в економіці за певний період часу. Воно зазвичай вимірюється як приріст валового внутрішнього продукту (ВВП) країни. Економічне зростання може бути одним із показників економічного розвитку, однак саме по собі не завжди відображає поліпшення добробуту суспільства.

Економічний розвиток і економічне зростання взаємопов'язані, оскільки зростання є передумовою для розвитку, але не є тотожним йому. Наприклад, економічне зростання може відбуватися без суттєвих змін у соціальних стандартах чи екологічних умовах, тоді як економічний розвиток передбачає системне поліпшення суспільного добробуту.

Сталий розвиток і економічний розвиток взаємодіють через спільну мету покращення якості життя, але сталий розвиток додатково орієнтований

на збереження довкілля та соціальну рівність. Він часто вимагає застосування практик, які запобігають деградації природних ресурсів і забезпечують рівні можливості.

Сталий розвиток і економічне зростання можуть бути суперечливими, якщо зростання досягається шляхом виснаження природних ресурсів чи погіршення екології. Однак сталість у розвитку прагне перетворити економічне зростання на більш екологічно та соціально відповідальний процес.

Складовими частинами сталого розвитку є:

- економічний розвиток: нарощування економічних індикаторів (впровадження інновацій, фінансові ресурси і механізми, темпи приросту виробництва, рівень конкурентоспроможності, капіталовкладення, управління ризиками);
- соціальний прогрес: компетентнісний рівень персоналу, рівень заробітної платні порівняно з ринковим, дотримання прав людини, інвестування в некомерційні організації;
- екологічна безпека: впровадження бережливих технологій, управління життєвим циклом продукту, зменшення шкідливих викидів, відтворення природних ресурсів [49, с. 137].

На нашу думку, концепцію сталого розвитку можна доповнити наступною складовою – інноваційною (рис. 1.3).

Так, концепцію сталого розвитку можна доповнити інноваційною складовою. Це означає, що для досягнення сталого розвитку необхідно активно впроваджувати інновації в усіх сферах: економіці, екології та соціальній сфері. Інноваційний підхід передбачає застосування новітніх технологій, розробку енергоефективних рішень, розвиток «зелених» технологій, перехід до кругової економіки, а також підтримку наукових досліджень, спрямованих на покращення екологічної ситуації та забезпечення соціальної справедливості.

Рис. 1.3. Складові сталого розвитку підприємства

Інновації можуть включати:

1. Розвиток відновлювальних джерел енергії.
2. Використання інформаційних технологій для більш ефективного управління ресурсами.
3. Розробка нових матеріалів, які мають низький екологічний слід.
4. Системи для зменшення викидів парникових газів та забруднення навколишнього середовища.

Таким чином, концепція сталого розвитку об'єднує економічне зростання та економічний розвиток, формуючи довгострокову стратегію для гармонійного і збалансованого прогресу суспільства. У контексті глобальних і соціальних питань зазвичай правильніше використовувати «сталий розвиток», а в технічних чи локальних описах – «стійкий розвиток».

1.2. Фактори сталого розвитку підприємства

Однією з невідкладних завдань керівництва підприємств є визначення позитивного і негативного впливу факторів, які найбільш сильно впливають

на діяльність підприємства, викликаючи виникнення несприятливих ситуацій і, отже, перешкоджаючи досягненню сталого розвитку підприємства.

Своєчасне реагування на ці фактори, як правило, може запобігти виникненню певних кризових ситуацій або знизити їх вплив на діяльність компанії.

Доречно відзначити, що діяльність підприємства являє собою комплекс взаємопов'язаних економічних процесів і залежить від різних факторів, що впливають на нього. Якщо який-небудь фактор відхиляється від ланцюжка оцінок, оцінки впливу інших факторів, отримані результати можуть бути суб'єктивними.

Варто зазначити, що фактори тісно взаємопов'язані, але ці фактори часто мають багатогранний вплив на економічну діяльність підприємства: деякі з них є позитивними, а негативний вплив певних факторів може зменшити або мінімізувати позитивний вплив інших факторів.

Таким чином, факторами є рушійні сили, обставини та обставини, що впливають на зміни фінансових результатів.

У цілому всі фактори, що впливають на сталий розвиток підприємства, можна розділити на 3 групи: фактори макросередовища; фактори мезосередовища; фактори мікросередовища (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Фактори, що впливають на сталий розвиток підприємства

Фактори макросередовища	Фактори мезосередовища	Фактори мікросередовища
Економічні Науково-технічні Політичні Правові Міжнародні Екологічні Інфраструктурні	Індекс потужності Фізичний обсяг промислового виробництва Показники промислових замовлень Інвестиційний потенціал регіону	Перспективи розвитку бізнесу Поточна стратегія Наявність фінансових ресурсів Співвідношення власного та залученого капіталу
	Інвестиційний ризик регіону Здатність підприємства працювати Темпи зростання неділі Рівень конкуренції на ринку	Ефективність управління капіталом Наявність власного рухомого та нерухомого майна Виробничий потенціал

	Економічна політика регіону Відкритість інформації	Рівень організації виробництва Ефективність виробництва Конкурентоспроможність продукції Рівень використання новітніх технологій Організаційна структура управління Рівень корпоративного управління Кадровий потенціал Маркетинг
--	--	---

Джерело: складено автором

Макроекономічне середовище показує, що сталий розвиток компанії залежить від економічних, наукових, технічних, політичних, правових, міжнародних, екологічних та інфраструктурних факторів.

До економічних факторів відносяться: економічний розвиток країни; темпи зростання реального ВВП; рівень тіньового економічного зростання; розвиток внутрішньої неділі країни; масштаби інвестицій в основний капітал; податкова система; рівень інфляції; ринкові умови тощо.

До науково-технічних факторів належать: національна науково-технічна політика, рівень впровадження нового обладнання та технологій у промисловості, рівень державної підтримки інноваційного впровадження на підприємствах, концентрація якості виробництва вітчизняного обладнання, ступінь капіталізації та матеріальної забезпеченості промислового виробництва тощо.

Політичні фактори включають політичну стабільність країни, законодавчу, виконавчу та судову гілки влади.

Правові фактори відображають загальне правове середовище країни, доопрацювання нормативно-правової бази підприємницької діяльності; наявність програм державної підтримки розвитку підприємництва.

Міжнародні фактори включають науково-технічне співробітництво, обсяг імпорту та експорту, поліпшення міжнародних відносин та інші

фактори, що впливають на дії учасників у міжнародних відносинах (трудове, антимонопольне та податкове законодавство).

Фактори навколишнього середовища (екологічні) включають національну політику управління навколишнім середовищем, екологічне право та міжнародне співробітництво у вирішенні природних ресурсів та екологічних проблем.

Фактори інфраструктури включають такі елементи, як допоміжні агентства, контролюючі агентства, Сервісні агентства та ефективні мережі зв'язку.

У сучасній економічній ситуації фактори макrorівня все більше впливають на успіх сталого розвитку підприємств. З перерахованих вище факторів ясно, що економічні фактори мають найбільш негативний вплив. Вони накопичують і відображають вплив всіх інших факторів. Несприятливі економічні умови призводять до зниження попиту на продукцію компанії і негативно впливають на прибутковість її діяльності. У цьому випадку, звичайно, шанси підприємства на сталий розвиток знижуються. Навпаки, якщо економічна ситуація сприятлива, створюються умови для розвитку бізнесу і підвищення прибутковості.

Мезоекологічні фактори відображають стан всього операційного сегмента підприємства і дають можливість оцінити особливості впливу стану розвитку галузі на сталий розвиток окремих пов'язаних з нею підприємств. Основними факторами, пов'язаними з мезосередовищем є: індекс потужності і фізичний обсяг промислового виробництва; показники промислових замовлень; інвестиційний потенціал регіону; інвестиційний ризик регіону; здатність підприємства працювати; темпи зростання неділі; рівень конкуренції на ринку; економічна політика регіону; відкритість інформації тощо.

Сталий розвиток підприємства в конкретному секторі забезпечує забезпечення сталого розвитку у відповідних регіонах, демонструє його перспективи та економічну ефективність. Також варто відзначити, що рівень сталого розвитку регіону безпосередньо впливає на пов'язані з ним

підприємства. Отже, в цих умовах лідери бізнесу, які зосереджені на досягненні сталого розвитку бізнесу, також повинні діяти в інтересах розвитку всього регіону.

Групи факторів макро- та мезосередовища, здебільшого вважаються неконтрольованими. Але це не означає, що вони непередбачувані. Керівництво компанії несе відповідальність за їх вивчення, моніторинг і, відповідно, прийняття певних рішень для запобігання або мінімізації негативного впливу на діяльність компанії.

На додаток до цих 2 груп факторів, що впливають на сталий розвиток підприємства, існує також група факторів мікросередовища. Вони працюють в середині бізнесу і, на відміну від попереднього, керовані і можуть приймати і координувати адміністративні рішення, якщо це необхідно. У цю групу входять наступні фактори: перспективи розвитку бізнесу; поточна стратегія; наявність фінансових ресурсів; співвідношення власного і залученого капіталу; ефективність управління капіталом; наявність власного рухомого та нерухомого майна; виробничий потенціал; рівень організації виробництва; ефективність виробництва; конкурентоспроможність продукції; рівень використання новітніх технологій; організаційна структура управління; рівень корпоративного управління; кадровий потенціал; маркетинг.

Комплексний підхід до вивчення факторів, що впливають на досягнення сталого розвитку підприємства, дозволить створити ефективну систему управління цим процесом, який буде сприятиме ефективному прийняттю рішень.

1.3. Сучасні підходи щодо оцінювання рівня сталого розвитку підприємства

Важливою частиною концепції сталого розвитку є формування системи вимірів для кількісної та якісної оцінки цього складного процесу. Без квантифікації стійкості не можна говорити про правильний чи неправильний

обраний напрямок розвитку. Часто цитується економічний афоризм фахівців із управління: «Те, що не можна виміряти, не можна покращити! Нemoжливо керувати тим, що не можна виміряти. Тому вимір сталого розвитку є важливим теоретично і практично для управління в цілому, планування та моніторингу до нього.

Оцінювання рівня сталого розвитку підприємств – це комплексний процес, що охоплює аналіз економічних, екологічних і соціальних аспектів діяльності. Основні етапи цього процесу можна наведено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Основні етапи оцінювання рівня сталого розвитку підприємств

№ з/п	Назва етапу	Характеристика етапу
I етап	Підготовчий етап	1. Визначення цілей оцінювання: формулювання цілей сталого розвитку підприємства (економічна ефективність, екологічна відповідальність, соціальна справедливість). 2. Формування робочої групи: створення команди фахівців із різних сфер діяльності підприємства. 3. Вибір методології: визначення індикаторів сталого розвитку (наприклад, за стандартами GRI, ISO 26000, SDG ООН). 4. Збір даних: створення бази даних з показниками діяльності підприємства.
II етап	Аналіз поточного стану підприємства	1. Оцінка економічних показників: прибутковість, продуктивність, інвестиційна привабливість. 2. Аналіз екологічного впливу: рівень споживання ресурсів, викиди CO₂, утилізація відходів. 3. Соціальний аналіз: рівень зайнятості, умови праці, дотримання прав людини, корпоративна соціальна відповідальність.
III етап	Визначення ключових показників (KPI)	1. Економічні KPI: рентабельність, оборот капіталу, інноваційна активність. 2. Екологічні KPI: енергоефективність, обсяг викидів, використання відновлюваних джерел енергії. 3. Соціальні KPI: рівень задоволеності працівників, індекс залученості, обсяг інвестицій у громаду.
IV етап	Оцінка результатів та порівняння з базовими показниками	1. Порівняльний аналіз: зіставлення з внутрішніми цілями підприємства або галузевими стандартами. 2. SWOT-аналіз: визначення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз.
V етап	Формування рекомендацій та стратегічного плану	1. Визначення пріоритетних напрямів розвитку: стратегічні цілі на коротко- та довгостроковий період.

		2. Розробка плану заходів: впровадження ініціатив з підвищення рівня сталого розвитку. 3. Розробка політики сталого розвитку: інтеграція сталого розвитку в корпоративну стратегію.
VI етап	Моніторинг та коригування	1. Регулярний моніторинг: постійний контроль за досягненням визначених цілей. 2. Адаптація плану: внесення змін у стратегію за результатами моніторингу або зміни зовнішніх умов. 3. Звітність: підготовка звітів про сталий розвиток (за міжнародними стандартами).
VII етап	Комунікація та залучення зацікавлених сторін	1. Зовнішня звітність: публікація результатів сталого розвитку для інвесторів, клієнтів і суспільства. 2. Залучення стейкхолдерів: діалог із працівниками, партнерами, громадами та регуляторами.

Джерело: складено автором

Таким чином, таке систематичне оцінювання дозволяє підприємству інтегрувати принципи сталого розвитку в бізнес-процеси, покращувати свою конкурентоспроможність і забезпечувати довготривалу стабільність.

Розробкою критеріїв та індикаторів сталого розвитку займаються провідні міжнародні організації: ООН, Світовий Банк, Організація країн економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Європейська комісія тощо. Але розробка індикаторів сталого розвитку є досить складною процедурою, яка потребує великої кількості інформації.

Хоча є певні розробки щодо оцінювання рівня стійкого розвитку країни, регіону, але досить невизначеними є оцінювання рівня сталого розвитку підприємств.

Сучасні підходи до оцінки забезпечення сталого розвитку підприємства ґрунтуються на комплексному аналізі економічних, екологічних і соціальних аспектів діяльності. Ось кілька основних підходів:

1. Інтегрований підхід. Цей підхід передбачає врахування трьох основних складових сталого розвитку (економічної, екологічної та соціальної) у процесі прийняття управлінських рішень. Для цього використовують такі інструменти:

- ESG-метрики (Environmental, Social, Governance) – використовуються для оцінки екологічних, соціальних та управлінських показників;

- звіти зі сталого розвитку – звіти, які відповідають міжнародним стандартам, наприклад, GRI (Global Reporting Initiative).

2. Система збалансованих показників (BSC, Balanced Scorecard). Цей підхід інтегрує показники сталого розвитку в стратегію підприємства:

- економічна ефективність (прибуток, доходи);
- соціальна відповідальність (умови праці, навчання працівників);
- екологічна стабільність (вплив на довкілля).

3. Оцінка життєвого циклу (LCA, Life Cycle Assessment). Цей підхід аналізує весь життєвий цикл продукту або послуги – від добування сировини до утилізації:

- оцінюються екологічні витрати, викиди та ресурси на кожному етапі;
- використовується для мінімізації негативного впливу на довкілля.

4. Економетричний аналіз і моделювання. Застосовується для прогнозування сталого розвитку підприємства за допомогою економічних моделей:

- регресійний аналіз для вивчення взаємозв'язків між показниками;
- використання машинного навчання для аналізу великих даних.

5. Ключові показники ефективності (KPI). Для оцінки сталого розвитку підприємства застосовуються специфічні KPI, які включають:

- *економічний аспект*: рентабельність (ROA, ROE, ROI); рівень фінансової стабільності (коефіцієнт автономії, ліквідності); темпи зростання доходів і прибутку;
- *екологічний аспект*: викиди CO₂ та інших забруднюючих речовин; споживання енергоресурсів і їх ефективність; переробка відходів.

– *соціальний аспект*: зайнятість та умови праці; рівень задоволеності працівників; інвестиції в соціальні проєкти; відповідність принципам корпоративної соціальної відповідальності (КСВ).

6. Моделі оцінки стійкого розвитку передбачають використання математичних або експертних моделей:

– метод бальних оцінок, коли експерти оцінюють підприємство за встановленими критеріями;

– бенчмаркінг забезпечує порівняння з найкращими практиками сталого розвитку у певній сфері: аналіз конкурентів; вивчення міжнародних стандартів (ISO 26000, ISO 14001);

– Balanced Scorecard (BSC) – це інтеграція фінансових та нефінансових показників у загальну систему оцінки.

7. Цифрові технології. Використання великих даних та аналітики для оцінки екологічних і соціальних показників. Для цього застосовують блокчейн для прозорості ланцюга постачання.

8. Залучення зацікавлених сторін (stakeholders engagement) передбачає врахування інтересів усіх сторін, пов'язаних із діяльністю підприємства: працівників, споживачів, громадськості.

Ці підходи допомагають підприємствам гармонізувати свої економічні цілі з потребами суспільства і довкілля, сприяючи довгостроковому розвитку.

Індикатор (показник) – характеристика процесу, об'єкта чи системи, за допомогою якої можна кількісно та якісно оцінювати зміни, що відбуваються, у формі, зручній для порівняння та аналізу.

Індикатори дають можливість вимірювати прогрес і реєструвати ступінь досягнення визначених цілей та завдань. Індикатори сталого розвитку – групи системних (економічних, соціальних, екологічних) або інтегральних (соціально-економічних, соціально-економічно-екологічних) показників, які дають змогу робити висновки про стан або зміни процесів розвитку [37].

У роботі [62] зазначено, що для визначення інтегрованого стану підприємства та його наближеності до сталого розвитку першим етапом є об'єктивний аналіз і розрахунок індикатора сталого розвитку:

$$I_{sd} = I_{ec} + I_e + I_s, I_{ec} = K_i^*; I_e = K_y^*; I_s = K_j^*, \quad (1.1)$$

де I_{sd} – це індикатор сталого розвитку підприємства;

I_{ec} , I_e , I_s – це індикатори сталого розвитку економічної, екологічної та соціальної сфер діяльності підприємства відповідно;

K_i , K_j , K_y – коефіцієнти вагомості для економічної, соціальної та екологічної сфер підприємства

Для оцінювання забезпеченості стійкого розвитку підприємства за допомогою комплексного підходу Т. Лазоренко І. Шолом пропонують методику визначення індикаторів, відповідних певній групі:

1. Для оцінювання економічної стійкості: враховуючи коефіцієнти складових підсистем (ліквідність, частка ринку, рентабельність, фондівіддача, темпи зростання обсягів продажів, коефіцієнт забезпеченості власними коштами, темп зростання інвестицій в основний капітал, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт зносу власних засобів, продуктивність праці тощо).

2. Для оцінювання соціальної стійкості: коефіцієнт плинності кадрів, темп зростання заробітної плати, відношення середньої зарплати на підприємстві до середньої зарплати по промисловості).

3. Для оцінювання екологічної стійкості: коефіцієнт витрат на охорону довкілля до чистого прибутку, енергоємність виробництва, частка відходів, переданих на використання, питома вага стічних вод, питома вага шкідливих речовин [27].

Автори М. Берест, М. Дудка пропонують для оцінки стійкого розвитку суб'єктів господарювання повинна враховувати вплив виділених складових через використання системи показників, що уособлюють та розкривають їх зміст та сутність. До таких показників можуть бути віднесені [3]:

- за фінансовою складовою – рентабельність активів та власного капіталу, рентабельність виробництва, коефіцієнти ліквідності та структури капіталу підприємства та інші;
- за соціальною складовою – рівень продуктивності праці, плинність кадрів, рівень заборгованості по заробітній платі тощо;
- за технічною складовою – коефіцієнти зносу та придатності основних засобів, фондівіддача та фондоозброєність тощо;
- за екологічною складовою – ефективність використання поточних та довгострокових біологічних активів та інші.

Виходячи з вищенаведеного пропонуємо сформулювати методику оцінки сталого розвитку підприємств.

Оцінка фінансової складової для дилерської компанії полягає в аналізі заходів, що сприяють підвищенню доходів, зниженню витрат і забезпеченню фінансової стійкості. Це може включати оптимізацію бізнес-процесів, покращення продажів та управління ресурсами. Складові фінансової компоненти наведено в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Складові фінансової компоненти

Напрямки	Заходи	Рекомендації
1. Зростання доходів	Зростання продажів	○ Розширення асортименту, особливо за рахунок продуктів, які відповідають запитам ринку. ○ Пропозиція товарів із високою доданою вартістю (наприклад, преміум-продукти або сервіси). Впровадження програм лояльності для утримання клієнтів.
	Нові ринки	Вихід на нові регіони або сегменти ринку. Співпраця з великими корпоративними клієнтами
2. Скорочення витрат	Оптимізація логістики	Скорочення транспортних витрат через ефективне планування маршрутів. Використання партнерських логістичних сервісів із нижчими тарифами.
	Управління запасами	Впровадження сучасних систем управління складом (WMS) для уникнення надлишкових запасів. Зменшення витрат на зберігання.

	Оцифрування процесів:	Перехід на цифровий документообіг для зменшення адміністративних витрат. Впровадження CRM-систем для оптимізації продажів
3. Зниження фінансових ризиків	Управління дебіторською заборгованістю (скорочення строків оплати рахунків). Диверсифікація клієнтської бази для зменшення залежності від окремих покупців.	
4. Розвиток додаткових джерел доходу	Запровадження платних послуг (наприклад, технічне обслуговування, консалтинг). Створення партнерських програм, які генерують комісійний дохід.	

Джерело: складено автором

Дилерські компанії можуть сприяти екологічній стійкості через оптимізацію внутрішніх процесів, вибір партнерів і пропоновану продукцію (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Складові екологічної компоненти

Напрямки	Заходи	Рекомендації
1. Енергоефективність і зменшення вуглецевого сліду	Оцінка енергоспоживання офісів і складів.	Встановлення енергоощадного обладнання (LED-освітлення, енергоефективні системи HVAC). Використання відновлюваних джерел енергії.
	Оптимізація логістики	Скорочення транспортування через ефективні маршрути. Перехід на транспорт з низьким рівнем викидів або електромобілі
2. Екологічність пропонованої продукції	Пріоритет надання продукції, яка сприяє зменшенню екологічного впливу (наприклад, енергоефективне або перероблене обладнання). Продаж техніки, яка відповідає екологічним стандартам (наприклад, авто з низьким рівнем викидів або електромобілі).	
3. Утилізація та переробка	Запровадження програм для утилізації використаної техніки або деталей. Впровадження ініціатив з переробки пакувальних матеріалів.	
4. Скорочення споживання ресурсів	Перехід на цифровий документообіг, щоб зменшити використання паперу. Використання перероблених чи екологічно чистих матеріалів для пакування.	
5. Освітні ініціативи та підвищення обізнаності	Інформування клієнтів про екологічні переваги пропонованої продукції. Навчання персоналу щодо екологічних практик.	

Джерело: складено автором

Фінансовий ефект для дилерської компанії досягається через ефективне управління операціями, продажами та ресурсами. Успішна реалізація цих заходів сприяє підвищенню конкурентоспроможності, збільшенню доходів і забезпеченню фінансової стійкості.

Оцінка екологічного ефекту для дилерської компанії може базуватися на впровадженні екологічно відповідальних практик у сфері її діяльності, навіть якщо вона не є виробником.

Навіть для компанії, яка безпосередньо не виробляє продукцію, екологічний ефект може мати значний внесок у стійкий розвиток, підвищуючи довіру клієнтів і конкурентоспроможність.

Соціальний ефект для дилерської компанії охоплює заходи, що позитивно впливають на її співробітників, клієнтів, партнерів і суспільство загалом. Він сприяє підвищенню репутації компанії, зміцненню зв'язків із зацікавленими сторонами та створенню сприятливого робочого середовища (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Складові соціальної компоненти

Напрямки	Заходи	Рекомендації
1. Покращення умов праці для співробітників	Соціальні гарантії:	1. Медичне страхування, додаткові дні відпустки, програми підтримки працівників.
	Навчання і розвиток:	1. Проведення тренінгів, підвищення кваліфікації. 2. Можливості кар'єрного зростання
	Забезпечення комфортних умов праці:	1. Сучасне обладнання, безпечне робоче середовище. 2. Гнучкий графік роботи та підтримка балансу між роботою і особистим життям.
2. Покращення якості обслуговування клієнтів	Підтримка клієнтів:	1. Створення зручних сервісів для покупців (наприклад, онлайн-консультації, технічна підтримка). 2. Гарантійне та постгарантійне обслуговування.
	Інформування про екологічні та соціальні аспекти продукції:	Роз'яснення екологічних переваг пропонованих товарів. Розробка програм утилізації продукції для клієнтів.

Продовження табл. 1.7

3. Внесок у розвиток місцевої громади	Соціальні ініціативи:	Спонсорство місцевих проєктів (освіта, спорт, культура). Благодійні акції, підтримка вразливих верств населення.
	Створення робочих місць:	Забезпечення працевлаштування в регіоні діяльності. Співпраця з локальними підрядниками та постачальниками.
4. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ)	Етична діяльність:	Дотримання принципів чесності у відносинах із клієнтами та партнерами. Відсутність дискримінації та рівність можливостей для працівників.
	Зменшення впливу на довкілля:	Впровадження екологічних практик у роботі (енергоощадність, утилізація відходів).

Соціальний ефект дилерської компанії позитивно впливає на її репутацію, залучення клієнтів, лояльність співробітників і підтримку громади. Інвестування в соціальні ініціативи зміцнює позиції компанії на ринку та підвищує її конкурентоспроможність.

Але варто зазначити, що для підприємств різних видів економічної діяльності даний перелік показників повинен бути детально обґрунтований та уточнений відповідно до їх специфіки та виду діяльності.

Висновок до першого розділу

З вищевикладеного випливає, на сьогоднішній день немає однакового трактування понять «економічне зростання» і «економічний розвиток». Ці поняття не тотожні один одному, але не можуть існувати окремо один від одного, вони тісно взаємопов'язані. Кожне з них доповнює інше. Поняття «економічний розвиток» більш ширше, ніж «економічне зростання», але без економічного зростання неможливо виміряти економічний розвиток.

Економічний розвиток і економічне зростання тісно пов'язані зі стійким розвитком. Концепція сталого розвитку має досить довгу історію становлення.

Стійкий розвиток – це розвиток, який допомагає задовільнити потреби суспільства, які дозволяють швидко моделювати різні варіанти розвитку, з високою точністю прогнозування та вибору найоптимальнішого результату.

Можна виділити три етапи еволюції концепції сталого розвитку. В процесі дослідження виділено основні ознаки сталого розвитку підприємства.

Фактори, що впливають на сталий розвиток підприємства охоплюють фактори макросередовища, мезосередовища, мікросередовища.

Визначені основні етапи оцінювання рівня сталого розвитку підприємств.

Розглянуто сучасні підходи до оцінки забезпечення сталого розвитку підприємства ґрунтуються на комплексному аналізі економічних, екологічних і соціальних аспектів діяльності. Згруповані, визначено та охарактеризовано складові сталого розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ЮНІОН ТРЕЙД ПЛЮС»

2.1. Сучасні тренди сталого розвитку підприємств оптової торгівлі

Вивчення змін економічних процесів з плином часу здійснюється шляхом складання та аналізу часових рядів. Одною з основних завдань, що виникають в процесі аналізу є визначення закономірностей змін рівня показників досліджуваного явища. У деяких випадках картина змін явища простежується дуже чітко, враховуючи загальну тенденцію (тренд) його розвитку, рівень ряду.

Трендом (тенденцією) в широкому розумінні потрібно вважати відносно стійке (усталене) спрямування розвитку певного явища. В економічних системах зазначене спрямування реалізується через динаміку сукупності співвідношень (між окремими частинами систем), властивостей (притаманних системам), показників доходів і витрат, попиту та пропозиції, ознак споживчих потреб та уподобань користувачів, параметрів технологічної основи тощо [53, с. 20].

Доцільно використовувати поняття «тенденція» та «тренд» лише для характеристики процесів, тобто подій, що відбуваються з часом. Відбувається зміна певних параметрів системи (або навпаки). Багато робіт присвячені здатності тенденцій впливати на хід подій у майбутньому.

Тренди можна зустріти, практично, в усіх областях – в економіці (напрямок розвитку ринку, обсяги продажів), торгівлі (в товарах певного напрямку), в автомобілях (електрокари, послуги каршерінга), в будівництві (редевелопмент міських локацій, реновації промзон), моді (актуальний напрямок на найближчий період), в пошукових системах (тенденції тих чи інших запитів) тощо [58, с. 377].

«Бути в тренді» означає бути успішним і ефективним: отримувати максимальні результати при мінімальних витратах. «Поза трендом» важитиме, що рано чи пізно ви не досягнете успіху і фактично програєте, і ви завжди будете відставати від лідера, який слідує за наступною тенденцією і швидко відходить від вас. Ті, хто не в тренді, програють тим, хто в ньому.

Сучасні тренди сталого розвитку підприємств охоплюють широкий спектр ініціатив, спрямованих на забезпечення балансу між економічною вигодою, екологічною відповідальністю та соціальною справедливістю. Розглянемо основні з них:

Декарбонізація – це процес зменшення викидів парникових газів і перехід до більш екологічно чистих джерел енергії та сталих практик, задля зменшення впливу антропогенної діяльності на зміну клімату. Даний процес включає зменшення викидів парникових газів; перехід на відновлювані джерела енергії; впровадження енергоефективних технологій.

Наступним трендом є циркулярна економіка – це економічна модель, яка спрямована на ефективне використання ресурсів, мінімізацію відходів і утримання продуктів і матеріалів в обігу якомога довше. Вона включає перехід від лінійної моделі («виробництво – споживання – утилізація») до циклічної, де відходи стають ресурсами; розвиток переробки та повторного використання матеріалів; використання біорозкладаних або вторинних матеріалів.

Діджиталізація сталого розвитку відкриває нові і безмежні можливості, що особливо спостерігається у сучасних умовах, вона є інноваційним трендом в забезпеченні сталого розвитку. На новий рівень вийшло використання цифрових технологій для моніторингу екологічного впливу; впровадження ІОТ (інтернет речей) для оптимізації ресурсів (наприклад, води, електроенергії); розробка платформ для аналізу сталого розвитку, таких як ESG-звіти.

Використання ESG – (екологічні, соціальні та управлінські аспекти). Аббревіатура ESG розшифровується англійською як Environmental (навколишнє середовище), Social (соціальний аспект) та Governance

(управління) – конкретні якісні та кількісні чинники, за якими оцінюють вплив бізнесу на екологію, суспільство та якість управління компаніями. Ці аспекти включають: інтеграція стандартів ESG у бізнес-моделі; публікація ESG-звітів для інвесторів та партнерів; активна участь у соціальних проєктах, спрямованих на підтримку громад.

На теперішній час поширення глобалізації, вільної торгівлі та аутсорсингу сприяє продовженню та зростанню зацікавленості до SCM (управління ланцюгами поставок). Концепція SCM включає прозорість у ланцюгах поставок; співпрацю з постачальниками, які дотримуються екологічних стандартів; зменшення екологічного впливу логістики.

Наступним трендом може бути зелений дизайн і продукти. Він включає розробку екологічно безпечних продуктів; мінімізацію впливу продукції на довкілля протягом усього життєвого циклу.

Одним із основних трендів залишається залучення співробітників до сталих ініціатив. Це означає розвиток корпоративної культури, орієнтованої на сталий розвиток; мотивація працівників брати участь у програмах з екології.

Наступним трендом може бути відповідальне споживання – це підхід, що акцентує увагу на свідомому виборі продуктів та послуг із урахуванням їх впливу на довкілля, суспільство та економіку. Воно включає наступні аспекти: орієнтація на інформованих споживачів, які підтримують екологічні ініціативи; пропозиція надання послуг або продуктів, що сприяють сталому споживанню.

Особлива увага приділяється інноваціям в управлінні водними ресурсами, які включають впровадження технологій для очищення та повторного використання води, зменшення витрат на водопостачання через автоматизацію.

Глобальне партнерство є ключовим механізмом для вирішення найгостріших викликів людства, що вимагають злагоджених зусиль усіх учасників на міжнародному рівні. Глобальне партнерство – це співпраця між

різними країнами, міжнародними організаціями, бізнесом, неурядовими організаціями та громадськістю задля досягнення спільних цілей, таких як стале економічне, соціальне та екологічне зростання.

Ці тренди сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств, задоволенню вимог регуляторів та споживачів, а також створюють довгострокову цінність для всіх зацікавлених сторін.

Наразі система оптової торгівлі, що створена в минулому, перебуває не в найкращому стані. Роль оптового сектору як учасника ринку серйозно зменшилася, відносини між виробниками та покупцями погіршилися і зазнали значних втрат. Торговельні мережі скоротилися, інфляція та гіперінфляція зменшили вартість власних обігових коштів, а тривала збитковість промислових підприємств призвела до повної втрати власних обігових коштів. Переломити цю ситуацію можна лише шляхом удосконалення систем управління та збуту підприємств. Це забезпечило зростання обсягу оптового товарообороту, що наочно видно на рис. 2.1.

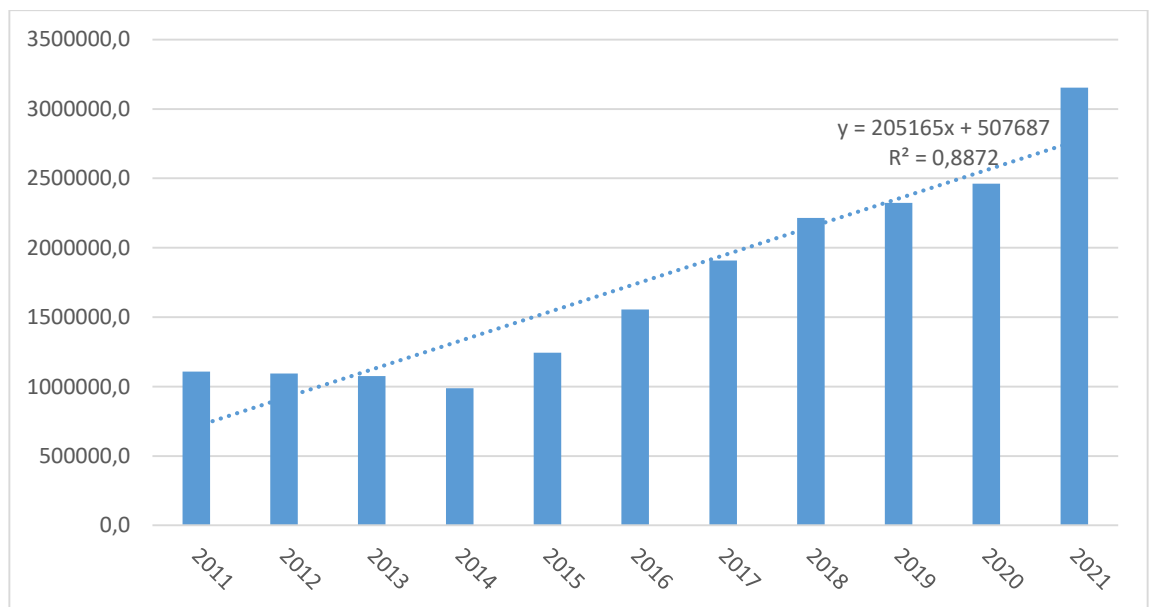

Рис. 2.1. Динаміка оптового товарообороту, млн. грн. внутрішньої торгівлі України за 2011-2021 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [29].

Як бачимо з рисунку 2.1, оптовий товарооборот підприємств має позитивну динаміку, однак змінюється хвилеподібно. Це перш за все пов'язано з кризовими процесами, що розвивались в усіх галузях економіки України. А також бачимо тенденцію до зростання оптового товарообороту за 2011-2021 рр. Величина коефіцієнту детермінації $R^2 = 0,887$ свідчить про те, що понад 88,7 % варіації залежної змінної (оптового товарообороту) пояснюється лінійною лінією тренда, тобто трендова модель є достатньо точною.

Головним завданням оптової торгівлі є створення найсприятливіших умов суб'єктам товарного ринку для здійснення раціонального товарного обігу з метою якомога повнішого задоволення попиту організованих споживачів та підприємств роздрібної торгівлі в зручний для них час, у необхідній кількості та якості й потрібному асортименті [20, с. 143].

Оптова торгівля забезпечує:

- формування товарних потоків і спрямування їх від виробників до покупців із мінімальним рівнем витрат обігу та максимальною швидкістю товароруку;
- формування, збереження й управління запасами товарів, необхідними для своєчасного забезпечення суб'єктів товарного ринку у випадку зміни кон'юнктури;
- забезпечення попиту покупців за тимчасової відсутності виробництва чи споживання (наприклад, сезонні перерви у виробництві, транспортуванні водними шляхами тощо);
- формування попиту на нові товари, просування їх на товарний ринок;
- спонукання товаровиробників до виготовлення нових товарів відповідно до змін запитів та вподобань покупців, підвищення їхньої купівельної спроможності. Оптова торгівля відстежує зміни кон'юнктури ринку, попиту споживачів і справляє тиск на товаровиробників з метою реагування на них;

– професійне обслуговування й консультування покупців, особливо стосовно технічно складних товарів і товарів спеціального призначення [1, с. 148].

Наряду з цим варто зазначити, що українські оптові компанії не виконують:

- оцінку потреб і попиту – не достатньо працюють аналітичні та маркетингові служби;
- функцію перегрупування та сортування товарів – не розвинені логістичні центри;
- функцію надання інформації та консультаційних послуг, яка передбачає наявність висококваліфікованих технічних фахівців;
- функцію полегшення покупки, яка передбачає біржову торгівлю, що не розвинена в Україні;
- функцію полегшення продажів, яка виконується за рахунок скорочення дилерської мережі;
- функцію надання ринкової інформації, яка не характерна для України через відсутність спеціалізованих аналітичних центрів, стабільності на ринку, знання кредитних історій, престижної репутації [19, с. 81-82].

Незважаючи на глибокі кризові явища в країні, оптова торгівля має певні позитивні напрями розвитку. Це наглядно наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка та структура оптового товарообороту України
за групами за 2019-2021 р.р.

№ з/п	Показники	Роки			Відхилення (+,-) від			
					2015 до 2014 року		2016 до 2015 року	
		2019	2020	2021	у сумі	у %	у сумі	у %
1.	Товарооборот, млн. грн.	2322176,9	2462558,8	3153187,3	140382	6,0	690629	28,0

Продовження табл. 2.1

2.	Продовольчі товари, млн. грн.	392139,9	437577,3	490576,1	45437,4	11,6	52998,8	12,1
3.	У відсотках до товарообороту, %	16,9	17,8	15,6	х	0,9	х	-2,2
4.	Непродовольчі товари, млн. грн.	1930037,0	2024981,5	2662611,2	94944,5	4,9	637630	31,5
5.	У відсотках до товарообороту, %	83,1	82,2	84,4	х	-0,9	х	2,2
6.	Частка продажу товарів, що вироблені на території України, %	44,1	42,9	43,3	х	-1,2	х	0,4
7.	Продовольчі товари, %	75,1	72,6	71,6	х	-2,5	х	-1,0
8.	Непродовольчі товари, %	37,8	36,5	38,1	х	-1,3	х	1,6

Джерело: розраховано та складено автором за даними Державної служби статистики України [29]

У структурі оптового товарообігу суттєво переважають непродовольчі товари, їх частка у загальному товарообороті склала у 2021 році 84,4 %, що на 2,2 в.п. більше, ніж у 2020 році. Негативним явищем є зниження (хоча й незначне) питомої ваги товарів вітчизняного виробництва в оптовому товарообігу особливо як продовольчих так і непродовольчих товарів. Ця тенденція викликана нестабільною економічною і політичною ситуацією в країні, що призвела до зниження платоспроможності населення країни.

Характерною тенденцією розвитку оптової торгівлі останніх років в Україні є поступове скорочення кількості оптових підприємств за рахунок укрупнення, злиття, об'єднання малих і середніх оптових структур, розвиток оптово-роздрібної мережі [19].

Динаміка та структура підприємств оптової та роздрібної торгівлі України за 2021-2023 рр. наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (оптова та роздрібна торгівля) за 2021-2023 рр.

Роки	Усього, одиниць	У % до загального показника	Підприємства		Фізичні особи-підприємці	
			одиниць	у % до загального показника	одиниць	у % до загального показника
2021	777419	39,7	97038	26,2	680381	42,9
2022	661158	38,2	67395	25,7	593763	40,4
2023	714544	37,3	79577	25,8	634967	39,6

Джерело: розраховано та складено автором за даними Державної служби статистики України [29]

Кількість підприємств оптової та роздрібною торгівлі зменшилося в 2023 році порівняно з 2021 роком на 61875 одиниць. Можна зазначити, що підприємства оптової і роздрібною торгівлі займають близько 40 % від загального показника кількості підприємств в Україні.

2.2. Характеристика ПП «Юніон Трейд Плюс» і його основних показників діяльності

ПП «Юніон Трейд Плюс» – велика національна холдингова компанія, що займає одну з основних позицій на ринку дистрибуції FMCG України. Основними цілями «UNTP» є поліпшення управління та ефективності системи продажів, розробка унікальних імпортних і товарних знаків, створення і модернізація логістичного процесу, впровадження інновацій в області інформаційних технологій, а також створення і підтримання ефективної системи управління персоналом. Принципи роботи «UNTP» дозволяють судити про неї як надійної і стабільної організації, що надає якісні послуги

постачальникам і клієнтам в області торгівлі, а також продажу продуктів харчування і просування товарів народного споживання.

У компанії працюють понад 2000 успішних фахівців, які є головною складовою формули успіху Компанії. Компанія прагне бути лідером і тому продовжує пошук нових талановитих співробітників, з великим особистісним та професійним потенціалом, амбітних і відповідальних, готових йти до своєї мети.

Торгівельна компанія ПП «Юніон Трейд Плюс» утворена в 1997 році, охоплює 6 областей: Одеську, Миколаївську, Херсонську, Кіровоградську, Дніпропетровську та Запорізьку області шляхом прямої дистрибуції. Її представники працюють у 6 ти областях України, має 16 відділів продажу, нараховує 11500 точок, має більш 3000 товарних одиниць і більше 100 брендів (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Карта покриття регіональними структурами
ПП «Юніон Трейд Плюс»

Джерело: побудовано автором

Основний профіль роботи компанії є торгівлі – продукти харчування, корми для тварин, непродовольча група товарів. Логістика та дистрибуція (основний вид діяльності компанії 46.90 неспеціалізована оптова торгівля). Цей клас включає: оптову торгівлю різним асортиментом товарів без будь-якої визначеної спеціалізації.

Проаналізуємо основні показники фінансово-господарської діяльності аварійного ПП «Юніон Трейд Плюс». Мета аналізу – стисло та наочно оцінити динаміку розвитку і фінансовий стан компанії. Аналіз буде проводитися з використанням коефіцієнтного аналізу, горизонтального, вертикального, трендового, а також в порівнянні показників звітності за поточний період з попереднім роком і визначення абсолютних і відносних відхилень. Результати аналізу наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз фінансово-господарської діяльності
ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	Роки			Відхилення (+,-) від			
					2022 до 2021 року		2023 до 2022 року	
		2021	2022	2023	у сумі	у %	у сумі	у %
1.	Обсяг реалізованої продукції, робіт, послуг, тис. грн.	12728	13042	767	314	2,5	-12275	-94,1
2.	Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	12438	12504	208	66	0,5	-12296	-98,3
3.	Середній залишок оборотних коштів, тис. грн.	2248	3099,5	4083	851,5	37,9	983,5	31,7
4.	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів, оборотів	5,662	4,208	0,188	-1,454	-25,7	-4,019	-95,5

Продовження табл. 2.3

5.	Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн./грн.	0,98	0,96	0,27	-0,02	-1,9	-0,69	-71,7
6.	Прибуток (збиток) від реалізації, тис. грн.	290	538	559	248	85,5	21	3,9
7.	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	357	482	557	125	35,0	75	15,6

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Результати аналізу основних показників, які комплексно характеризують господарську діяльність підприємства показали, що на підприємстві спостерігається як позитивна, так і негативна динаміка за окремими фінансово-економічними показниками діяльності.

Результати аналізу показали, що обсяг реалізованої продукції у 2023 році склав 767 тис. грн. порівняно з 2022 роком знизився на 12275 тис. грн. або на 94,1%. Це в основному пов'язано з втратою підприємством філіалів на окупованих територіях. А у 2022 році порівняно з 2021 роком навпаки, спостерігалось зростання на 314 тис. грн. або на 2,5 %.

З 2021 по 2023 роки спостерігається зростання динаміки щодо вартості оборотних коштів ПП «Юніон Трейд Плюс». Так, з 2021 року по 2023 рік спостерігається тенденція до зниження коефіцієнта оборотності оборотних коштів з 5,662 до 0,188 оборотів.

Витрати на одну грн. реалізованої продукції знизилися з 0,98 грн. у 2021 році до 0,27 грн. у 2023 році, що відобразилося на прибутку від реалізованої продукції, який має тенденцію до зростання.

У тій самий період з 2021 року до 2023 року спостерігається зростання чистого прибутку підприємства з 357 тис. грн. до 557 тис. грн.

Більш наочно динаміка обсягу реалізованої продукції і повної собівартості реалізованої продукції ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр. наведена на рис. 2.3.

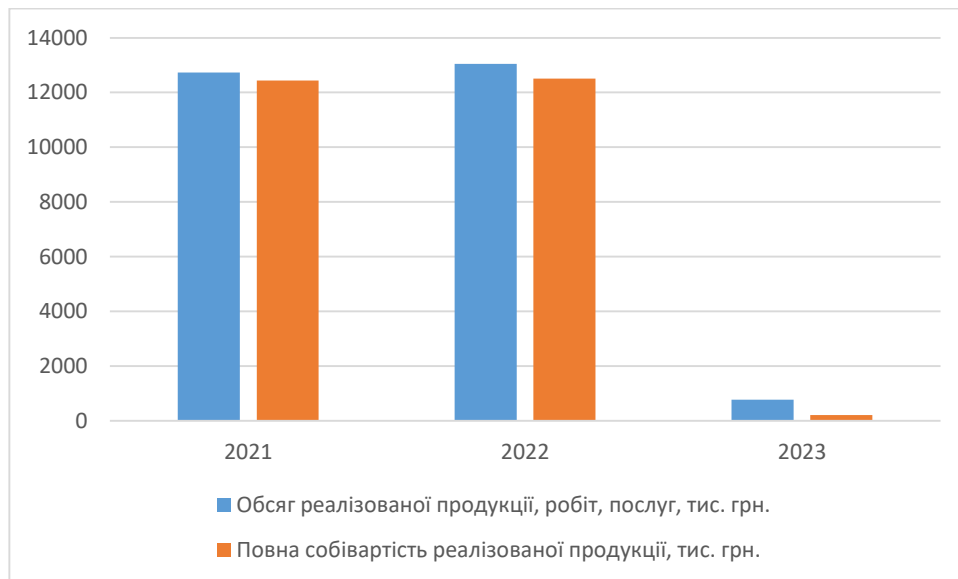

Рис. 2.3. Динаміка обсягу реалізованої продукції і повної собівартості реалізованої продукції ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Щоб зробити висновки про ефективність роботи підприємства, необхідно порівняти отриманий прибуток з реальними витратами. При цьому вартість оцінюється за 2 напрямками:

- Перш за все, як поточні витрати підприємства, тобто як собівартість виробництва;
- по-друге, як розвинена вартість (розвинений капітал) для забезпечення виробничо-фінансово-господарської діяльності підприємства;

Результати аналізу за різними видами показників рентабельності наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз показників рентабельності
ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	Формули розрахунку	Роки			Відхилення (+,-) від	
			2021	2022	2023	2022 до 2021 року	2023 до 2022 року
Економічна рентабельність							
1.	Рентабельність активів майна, %	$P_A = \frac{ЧП}{СВА} \cdot 100$	15,9	15,6	13,6	-0,3	-1,9
2.	Рентабельність власного капіталу, %	$P_{BK} = \frac{ЧП}{СВБК} \cdot 100$	124,2	68,2	45,4	-56,0	-22,8
Фінансова рентабельність							
1.	Рентабельність виробництва, %	$P_B = \frac{ПРП}{СВОВТМЦ} \cdot 100$	9,9	25,1	25,3	15,2	0,2
Виробнича рентабельність							
1.	Рентабельність обсягу продаж (реалізації), %	$P_{ВП} = \frac{ВП}{ЧД} \cdot 100$	3,2	5,1	100,0	1,9	94,9
2.	Рентабельність виробничої діяльності, %	$P_{ВД} = \frac{ПРП}{ПСРП} \cdot 100$	2,3	4,3	268,8	2,0	264,4

Джерело: розраховано та складено за даними фінансової звітності

Розглядаючи показники рентабельності можна зробити висновок за рентабельністю майна спостерігається тенденція до зниження, так вона знизилася з 15,9 % у 2021 році до 13,6 % у 2023 році. Також така ситуація склалася по рентабельності власного капіталу, так у 2022 році порівняно з 2021 роком вона знизилася до 68,2 %, а у 2023 році порівняно з 2022 роком, знизилася до 22,8 в.п.

По рентабельності виробництва спостерігається тенденція до зростання, вона зросла з 9,9 % у 2021 році до 25,3 % у 2023 році. Таку ж тенденцію ми бачимо і по рентабельності обсягу продаж, яка зросла з 3,2 % у 2021 році до 100 % у 2023 році.

Рентабельність виробничої діяльності у 2022 році порівняно з 2021 роком зросла на 2 в.п, а у 2023 році порівняно з 2022 роком зросла на 264,4 в.п.

Таким чином результати аналізу свідчать, що підприємству варто проводити заходи щодо підвищення рівня рентабельності.

Доходи та витрати відіграють ключову роль у сучасній економіці як на рівні окремих суб'єктів господарювання, так і на макроекономічному рівні. Вони є основою фінансового управління підприємствами, домогосподарствами та державою.

Для аналізу використовують дані форми № 2, результати аналізу складу й динаміки доходів наведено в аналітичній табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз складу й динаміки доходів
ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)			
				2022 до 2021 року		2023 до 2022 року	
	2021	2022	2023	у сумі	у %	у сумі	у %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	12728	13042	767	314	2,5	-12275	-94,1
Інші доходи, тис. грн.	182	69		-113	-62,1	-69	-100,0
Усього доходів	12910	13111	767	201	1,6	-12344	-94,1

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Загальна сума доходів підприємства за звітний 2023 рік склала 767 тис. грн., порівняно з минулим 2022 роком вона знизилася на 12344 тис. грн. або 94,1 %. Це сталося за рахунок зниження чистого доходу (виручки) від реалізації продукції на 12275 тис. грн. або на 94,1 %, а також відсутності інших доходів у 2023 році.

У 2022 році порівняно з 2021 роком загальні доходи навпаки зросли на 201 тис. грн. або на 1,6 % і склали 13111 тис. грн. В основному це сталося за рахунок зростання чистого доходу (виручки) від реалізації продукції на 314 тис. грн. або на 2,5 %. Проте інші доходи знизилися на 113 тис. грн. або на 62,1 %.

Аналіз структури доходів ПП «Юніон Трейд Плюс» наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз структури доходів ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
				2022 до 2021 року	2023 до 2022 року
	2021	2022	2023	у в.п.	у в.п.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, %	98,59	99,47	100,00	0,88	0,53
Інші операційні доходи, %	1,41	0,53	0,00	-0,88	-0,53
Усього доходів	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Розглядаючи структуру доходів фірми варто зазначити, що найбільшу питому вагу за останні три роки займає чистий дохід (виручка) від реалізації продукції 2021 рік – 98,59 %, 2022 рік – 99,47 %, 2023 рік – 100 %. Інші операційні доходи займають не значну питому вагу. Суттєвих змін у структурі не спостерігалось.

Аналіз складу й динаміки витрат і відрахувань наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз складу й динаміки витрат і відрахувань

ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)			
				2022 до 2021 року		2023 до 2022 року	
	2021	2022	2023	у сумі	у %	у сумі	у %
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	12319	12379	-	60	0,5	-12379	-100,0
Адміністративні витрати, тис. грн.	119	125	208	6	5,0	83	66,4
Інші операційні витрати, тис. грн.	20	10	2	-10	-50,0	-8	-80,0

Продовження табл. 2.7

Фінансові витрати, тис. грн.	-	2	-	2		-2	-100,0
Витрати з податку, тис. грн.	95	113	-	18	18,9	-113	-100,0
Усього витрат і відрахувань	12553	12629	210	76	0,6	-12419	-98,3

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

У 2022 році загальна сума витрат і відрахувань склала 12629 тис. грн. порівняно з 2021 роком вони зросли на 76 тис. грн. або на 0,6 %. Це пов'язано зі зростанням собівартості реалізованої продукції на 60 тис. грн. або на 0,5 %, адміністративних витрат на 6 тис. грн. або на 5 %, витрат з податку на 18 тис. грн. або на 18,9 %, проте як знизилися інші операційні витрати на 10 тис. грн. або на 50 %.

У 2023 році загальна сума витрат і відрахувань склала 210 тис. грн. порівняно з 2021 роком вона знизилася на 12419 тис. грн. або на 98,3 %. Це пов'язано з відсутністю собівартості реалізованої продукції в 2023 році, у зв'язку з тим, що підприємство не закупало товар для продажу.

За цей період витрати з податку знизилися на 113 тис. грн. або на 100%. Знизилися інші операційні витрати на 8 тис. грн. або на 80 %, проте як зросли адміністративні витрати на 83 тис. грн. або на 66,4 %.

Аналіз структури витрат і відрахувань наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз структури витрат і відрахувань
ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
				2022 до 2021 року	2023 до 2022 року
	2021	2022	2023	у в.п.	у в.п.
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	98,14	98,02	0,00	-0,12	-98,02

Продовження табл. 2.8

Адміністративні витрати, тис. грн.	0,95	0,99	99,05	0,04	98,06
Інші операційні витрати, тис. грн.	0,16	0,08	0,95	-0,08	0,87
Фінансові витрати, тис. грн.	0,00	0,02	0,00	0,02	-0,02
Витрати з податку, тис. грн.	0,76	0,89	0,00	0,14	-0,89
Усього витрат і відрахувань	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Розглядаючи структуру витрат і відрахувань варто зазначити, що за останні три роки найбільшу питому вагу складає собівартість реалізованої продукції 98,14 % у 2021 році, 98,02 % в 2022 році, а в 2023 році найбільшу питому вагу займають адміністративні витрати 99,05 %. Усі інші витрати займають незначну питому вагу в загальному обсязі витрат і відрахувань протягом цих років. Суттєвих змін у структурі за ці роки не спостерігалось.

Аналіз формування фінансових результатів — це процес оцінки ефективності фінансової діяльності підприємства шляхом дослідження показників доходів, витрат, прибутку та збитків. Він дозволяє зрозуміти, як компанія генерує прибуток, виявити фактори, що впливають на його зміну, та оцінити загальний фінансовий стан підприємства.

Аналіз формування фінансових результатів допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо підвищення прибутковості, визначити інвестиційну привабливість за допомогою оцінка ефективності для потенційних інвесторів; фінансова стійкість, що дозволяє вчасно виявити можливі загрози та уникнути фінансових труднощів.

Аналіз формування фінансових результатів наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз формування фінансових результатів

ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)			
				2022 до 2021 року		2023 до 2022 року	
	2021	2022	2023	у сумі	у %	у сумі	у %
Валовий прибуток, тис. грн.	409	663	767	254	62,1	104	15,7
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	290	538	559	248	85,5	21	3,9
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	270	528	557	258	95,6	29	5,5
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	452	595	557	143	31,6	-38	-6,4
Чистий фінансовий результат, тис. грн.	357	482	557	125	35,0	75	15,6

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Розглядаючи формування фінансових результатів варто відмітити, що підприємство має позитивні результати за наведеними у таблиці показниками. З 2021 року по 2023 рік спостерігається тенденція до зростання за розрахованими показниками. Але у 2023 році порівняно з 2022 роком прибуток до оподаткування знизився на 38 тис. грн. або на 6,4 %.

Наочно це можна побачити на рис. 2.4.

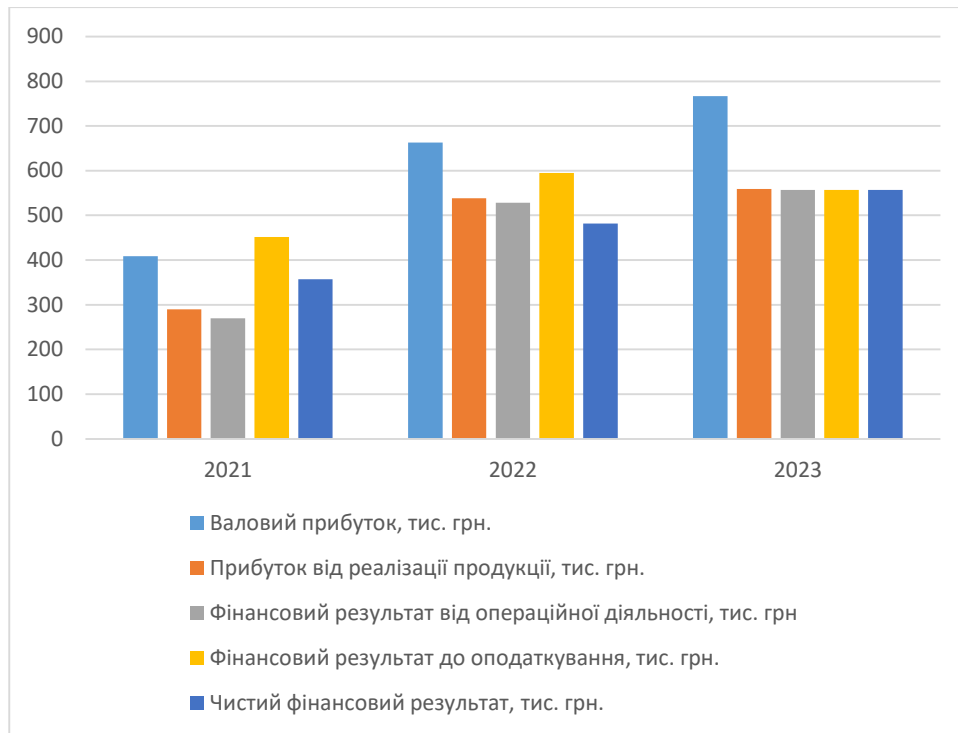

Рис. 2.4. Динаміка формування фінансових результатів
ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Як бачимо, більш всього за три останні роки з 2021р. по 2023р. зростає валовий прибуток.

Наступним кроком буде оцінка фінансового стану підприємства. У табл. 2.10 наведено вихідні дані для розрахунку ліквідності підприємства та його фінансової стійкості.

Таблиця 2.10

Вихідні дані для розрахунків
ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	2021	2022	2023
1.	Запаси, тис. грн.	2941	2146	2212
2.	Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.	3		28
3.	Оборотні активи, тис. грн.	3183	3016	5150
4.	Поточна заборгованість, тис. грн.	2717	2068	2970
5.	Власний капітал, тис. грн.	466	948	1505
6.	Валюта балансу, тис. грн.	3183	3016	5150
7.	Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	-	-	675

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Аналіз показників ліквідності ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр. наведено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз показників ліквідності
ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр. (на кінець року)

Показники	Рекомендоване значення	Роки			Зміна (+,-)	
		2021	2022	2023	2022 до 2021 року	2023 до 2022 року
Коефіцієнт поточної ліквідності	1- 2	1,172	1,458	1,734	0,287	0,276
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5-1	0,089	0,421	0,989	0,332	0,569
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 -0,25	0,001	0,000	0,009	-0,001	0,009

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Значення коефіцієнта поточної ліквідності знаходиться вище нормативної межі (1,5) у 2022 та 2023 роках, що вказує на низьку імовірність втрати платоспроможності у найближчій перспективі. Все це свідчить про покращення ліквідності підприємства. Але фактичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності значно нижче нормативного значення, що свідчить про те що підприємство не може терміново погашати свої зобов'язання.

Важливим в процесі оцінки фінансового стану підприємства є визначення фінансової стійкості підприємства, яка може бути визначена на підставі співвідношення власного та позикового капіталу, або на підставі наявності власних оборотних коштів (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Аналіз показників фінансової стійкості

ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр. (на кінець року)

Показники	Рекомендо ване значення	Роки			Зміна (+,-)	
		2021	2022	2023	2022 до 2021 року	2023 до 2022 року
1. Коефіцієнт автономії	$>0,5$	0,146	0,314	0,292	0,168	-0,022
2. Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	$<2,0$	5,830	2,181	2,422	-3,649	0,240
3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$>0,4$	1	1	1	0,000	0,000
4. Коефіцієнт фінансової залежності	-	-	-	2,230	0,000	2,230
5. Коефіцієнт фінансової стійкості	>1	0,172	0,458	0,507	0,287	0,048

Джерело: складено автором за фінансовою звітністю підприємства

Спостерігається зниження фінансової незалежності компанії, про що свідчить динаміка коефіцієнта фінансової автономії. На кінець 2023 р. підприємство спроможне самостійно профінансувати 29,2 % своїх активів, а на кінець 2022 року – 31,4 %, на кінець 2021 року – 14,6 %, але даний коефіцієнт не перевищує нормативне значення.

Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів показує залежність підприємства від позикових коштів протягом аналізованого періоду.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу 1 показує, яка частина власного капіталу компанії знаходиться у формі оборотних активів і може бути використана для покриття короткострокових потреб.

Коефіцієнт фінансової залежності 2,23 показує, що в 2023 році підприємство залежить від довгострокових зобов'язань.

Коефіцієнт фінансової стійкості показує, поточні зобов'язання перевищують власний капітал. За даний період спостерігається зростання

даного показника з 0,172 в 2021 році до 0,507 в 2023 році, що свідчить про невелике покращення фінансового стану підприємства.

В процесі вивчення діяльності підприємства з'ясували головні ризики, що мають суттєвий вплив на його діяльність, а саме:

1. Економічні: ризики погіршення економічної ситуації в країні, які можуть бути спричинені як внутрішніми чинниками, так і зовнішніми.
2. Фінансові: ризики, пов'язані з погіршенням стану фінансового та банківського секторів економіки України.
3. Ризик зміни правового середовища (в т. ч. податкової політики): ризики, що спричиняються зміною в законодавстві України.
4. Ризик, пов'язаний зі змінами кон'юнктури ринку: такі, що можуть змінити ринкове становище та вплинути на стан попиту.

Для виявлення сильних та слабких сторін в діяльності підприємства нами проведено SWOT-аналіз та аналіз по методу Бостонської консалтингової групи (табл. 2.13.).

Таблиця 2.13

SWOT- аналіз ПП «ЮНІОН ТРЕЙД ПЛЮС» за 2021-2023 рр.

Сильні сторони	Слабкі сторони
• Репутація бренду: Дилерська компанія представляє більш 100 відомих брендів, які асоціюються з якістю та надійністю. • Широка мережа клієнтів: Постійна клієнтська база забезпечує стабільний дохід. • Ефективна логістика: Добре організовані постачання товарів, що зменшує витрати. • Досвід і професіоналізм: Кваліфікований персонал і багаторічний досвід на ринку. • Гнучкі фінансові умови: Різноманітні програми кредитування, лізинг або знижки. •	• Висока залежність від виробника: Дилери обмежені у прийнятті рішень, оскільки діють за правилами виробника. • Низький рівень інновацій: Відсутність розробок або пропозицій власних унікальних продуктів чи послуг. • Високі операційні витрати: Утримання складських приміщень, персоналу та маркетингових кампаній. • Ризик низької ліквідності: Товарні залишки можуть довго залежуватись через зміну попиту. • Слабке використання діджитал-каналів: Обмежена присутність онлайн або застарілі сайти.

Можливості	Загрози
• Зростання ринку: Попит на продукцію може зростати завдяки економічному розвитку чи новим технологіям. • Переорієнтація на онлайн-продажі: Розвиток інтернет-магазинів та мобільних додатків. • Розширення асортименту: Запуск нових моделей чи продуктів може привернути нових клієнтів. • Партнерства: Можливість співпраці з іншими компаніями для розширення бізнесу. • Зміна регуляторного середовища: Урядові програми або субсидії для підтримки бізнесу.	• Конкуренція: Зростання числа конкурентів або їх агресивні маркетингові стратегії. • Економічні кризи: Зниження купівельної спроможності населення. • Регуляторні обмеження: Нові закони або податки можуть ускладнити ведення бізнесу. • Зміна споживчих уподобань: Попит може зменшитись через зміну тенденцій. • Курсові коливання: Ризики для компаній, що працюють з імпортом продукції.

Джерело: складено автором

На основі виділених можливостей можна збудувати матрицю можливостей, яка наведена в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

**Привабливість і імовірність успіху ПП «ЮНІОН ТРЕЙД ПЛЮС»
за 2021-2023 рр.**

Привабливість		Імовірність успіху	
		Висока	Низька
	Висока	Можливість зростання доходів населення, що, відповідно, дозволить розширити потенційний круг споживачів продукції. Можливість зростання споживання на душу населення на фоні зсуву переваг споживачів.	Можливість ревальвації національної грошової одиниці, що зробить імпорتنу сировинну базу дешевшою
	Низька	Можливість зниження відсоткових ставок за довгостроковими кредитами для малого бізнесу	Можливість зниження цін на енергоносії, що приведе до зниження витрат на виробництво продукції.

Джерело: складено автором

Результати таблиці показують привабливість і імовірність успіху ПП «ЮНІОН ТРЕЙД ПЛЮС».

2.3. Комплексна оцінка рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс»

Для проведення комплексної оцінки рівня сталого розвитку будемо використовувати метод бальних оцінок.

Метод бальних оцінок – це метод оцінки, який використовується для порівняння, аналізу або вибору різних варіантів або факторів за допомогою присвоєння балів певним критеріям. Цей метод є зручним для прийняття рішень в умовах невизначеності, коли необхідно врахувати кілька факторів, що можуть впливати на результат. Цей метод поділяється на графічний і аналітичний способи.

Основні етапи застосування методу бальних оцінок:

1. *Визначення критеріїв.* Першим кроком є визначення критеріїв, за якими буде проводитися оцінка. Це можуть бути, наприклад, ціна, якість, ефективність, екологічність, зручність використання тощо.
2. *Присвоєння балів.* Для кожного критерію присвоюються бали. Бал може бути числовим (наприклад, від 1 до 5) або умовним (від 0 до 10). Важливо, щоб бали відповідали рівню важливості чи якості за кожним критерієм.
3. *Вага критеріїв.* Кожному критерію можна присвоїти вагу, що вказує на його важливість для загальної оцінки. Це дозволяє зважити вплив кожного критерію на кінцевий результат. Наприклад, для дилерської компанії важливість ціни може бути меншою, ніж важливість якості продукту.
4. *Оцінка варіантів.* Кожен варіант оцінюється за кожним критерієм, і присвоюються відповідні бали. Наприклад, якщо компанія розглядає кілька постачальників, для кожного постачальника буде оцінено якість продукції, ціна, доставка тощо.
5. *Підсумкова оцінка.* Після того, як бали будуть присвоєні за кожним критерієм, кожен варіант отримує підсумковий бал. Це може бути досягнуто шляхом підсумовування бальних оцінок за кожним критерієм, помножених на їхні ваги.

Для проведення комплексної оцінки визначимо ключові показники (КРІ), які відображають три основні аспекти стійкого розвитку:

Економічний аспект:

- рентабельність активів, %;
- рентабельність власного капіталу, %;
- оборотність оборотних коштів, оборотів;
- коефіцієнт автономії;
- коефіцієнт поточної ліквідності.

Екологічний аспект:

- скорочення енергоспоживання, %;
- частка утилізованих чи перероблених відходів, %;
- відсоток цифрових операцій (документів), %.

Соціальний аспект:

- рівень задоволеності працівників, %;
- частка співробітників, що працюють у сприятливих умовах, %;
- кількість створених робочих місць.

Усі показники за економічним аспектом розраховано за даними фінансової звітності ПП «Юніон Трейд Плюс». Дані екологічного аспекту розраховано за статистичними даними та надані підприємством. Показники: рівень задоволеності працівників, частка співробітників, що працюють у сприятливих умовах, які ввійшли до соціального аспекту, визначено за допомогою проведення анкетування серед працівників підприємства (Додаток А). Показник: кількість створених робочих місць, надано відділом кадрів підприємства. Результати наведемо в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Вихідні дані для розрахунку рівня сталого розвитку

ПП «Юніон Трейд Плюс»

№ з/п	Показники	Фактори	Роки		
			2021	2022	2023
	Економічний аспект				
1.	Рентабельність активів, %	С	0,146	0,314	0,292

Продовження табл. 2.15

2.	Рентабельність власного капіталу, %	С	124,2	68,2	45,4
3.	Оборотність оборотних коштів, оборотів	С	5,662	4,208	0,188
4.	Коефіцієнт автономії	С	0,146	0,314	0,292
5.	Коефіцієнт поточної ліквідності	С	1,172	1,458	1,734
Екологічний аспект					
6.	Скорочення енергоспоживання, %	С	20	18	15
7.	Частка утилізованих чи перероблених відходів, %	С	55	50	45
8.	Відсоток цифрових операцій (документів), %	С	80	82	84
Соціальний аспект					
9.	Рівень задоволеності працівників, %	С	80	75	70
10.	Частка співробітників, що працюють у сприятливих умовах, %	С	78	76	72
11.	Кількість створених робочих місць	С	4	5	2

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Значення розрахованих показники представлені не в бальній оцінці, тому треба перевести їх в бали. Треба визначитися з показниками, які є стимуляторами – їх зростання приводить до зростання рівня сталого розвитку підприємства, а які дестимуляторами – їх зростання приводить до зниження рівня сталого розвитку підприємства.

Перехід до бальної оцінки для факторів стимуляторів здійснюється за формулою:

$$Б = \frac{П}{П_{\max}} * 10, \quad (2.1)$$

де $П_{\max}$ – максимальна величина показників-стимуляторів серед даних підприємств.

Перехід до бальної оцінки з для факторів дестимуляторів здійснюється за формулою:

$$Б = \frac{П_{\min}}{П}, \quad (2.2)$$

$P_{\min}$ – мінімальна величина показників-дестимуляторів серед даних підприємств.

Можна зазначити, що всі фактори, що обрані для розрахунку рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс» – стимулятори.

Бальна оцінка складових для розрахунку рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс» наведена в табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Бальна оцінка складових для розрахунку рівня сталого розвитку
ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	Роки		
		2021	2022	2023
	Економічний аспект			
1.	Рентабельність активів, %	4,6	10	9,3
2.	Рентабельність власного капіталу, %	10	5,5	3,7
3.	Оборотність оборотних коштів, оборотів	10	7,4	0,3
4.	Коефіцієнт автономії	4,6	10	9,2
5.	Коефіцієнт поточної ліквідності	6,8	8,4	10
	Екологічний аспект			
6.	Скорочення енергоспоживання, %	10	9	7,5
7.	Частка утилізованих чи перероблених відходів, %	10	9,1	8,2
8.	Відсоток цифрових операцій (документів), %	9,5	9,8	10
	Соціальний аспект			
9.	Рівень задоволеності працівників, %	10	9,4	8,8
10.	Частка співробітників, що працюють у сприятливих умовах, %	10	9,7	9,2
11.	Кількість створених робочих місць	8	10	4

Джерело: побудовано автором

Графічний спосіб оцінки рівня сталого розвитку підприємства полягає в побудові багатокутника рівня сталого розвитку підприємства.

Інтегральний показник рівня сталого розвитку підприємства ($I_{\text{срп}}$) розраховуємо за такою формулою:

$$I_{\text{срп}} = S_p : S, \quad (2.3)$$

де S_p – площа радара, см^2 ;

S – загальна площа кола, см^2 .

Підприємству, яке характеризується найбільшим рівнем сталого розвитку підприємства, відповідатиме багатокутник з максимальною площею, що визначається за формулою:

$$S = \pi \cdot R^2 \quad (2.4)$$

R – радіус кола.

Радіус кола дорівнює 10 балам (1 бал = 1 см).

Площа радара (багатокутника) розраховується за формулою:

$$S = \frac{1}{2} \sin \alpha \cdot (a_1 \cdot a_2 + a_2 \cdot a_3 + a_{n-1} \cdot a_n + a_n \cdot a_1), \quad (2.5)$$

де $a_1, \dots, a_n$ – значення показників;

α – кут між найближчими показниками.

Розрахуємо інтегральний показник рівня сталого розвитку підприємства використовуючи площу багатокутника. Результати проведених розрахунків наведено в табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Площа багатокутника рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показник	Роки			Зміна (+,-)	
		2021	2022	2023	2022 до 2021 року	2023 до 2022 року
1.	Площа багатокутника рівня сталого розвитку підприємства, см ²	34,786	32,188	25,837	-2,598	-6,351

Джерело: побудовано автором

Результати проведеного аналізу показують, що найбільшу площу рівня сталого розвитку, підприємство має у 2021 році, починаючи з 2021 року спостерігається тенденція до зниження рівня сталого розвитку з 34,786 см² до 25,837 см² в 2023 році.

За результатами оцінки загальних критеріїв рівня сталого розвитку підприємства побудовано багатокутник рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр. (рис. 2.5).

Варто зазначити, що певні «вузькі» місця для підприємства за певними роками за показниками: коефіцієнт оборотності оборотних коштів, рентабельності власного капіталу, кількості створення робочих місць.

Розрахуємо інтегральний показник рівня сталого розвитку підприємства:

$$I_{срп\ 2021} = 34,786/314 = 0,111; \quad I_{срп\ 2022} = 32,188/314 = 0,103;$$

$$I_{срп\ 2023} = 25,837 /314 = 0,082.$$

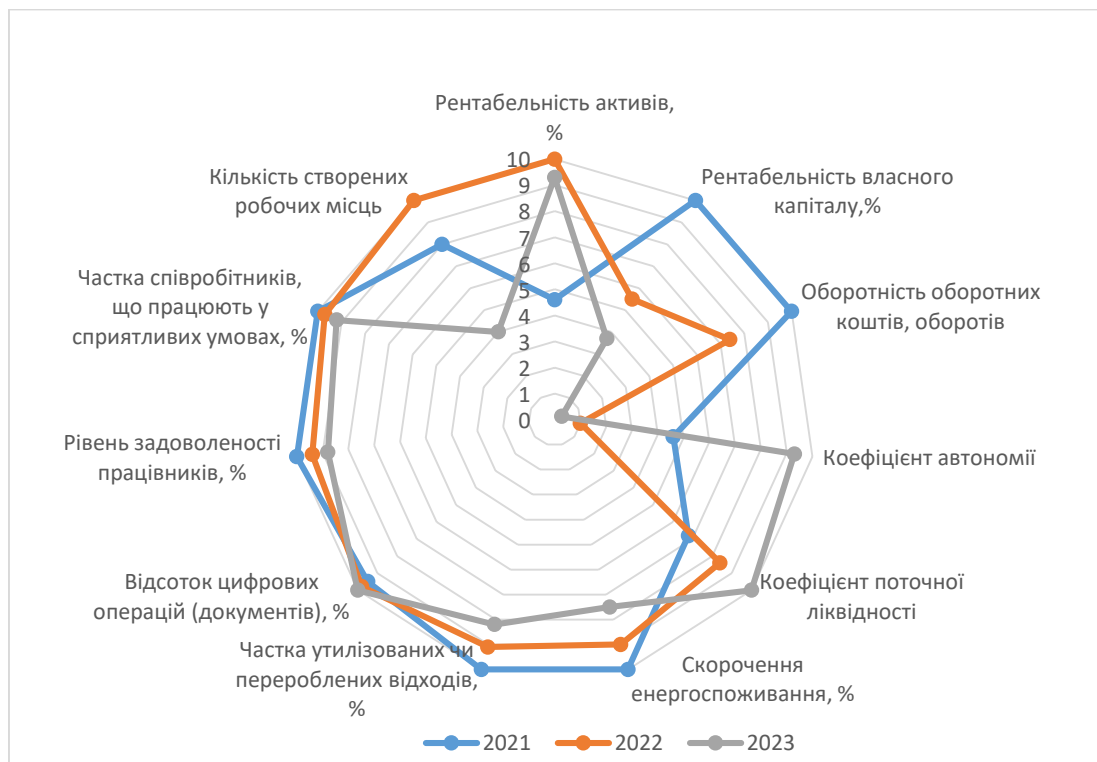

Рис. 2.5. Багатокутники рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Як бачимо із розрахунків найкращий інтегральний показник рівня сталого розвитку підприємство має у 2021 році, а найнижчий – у 2023 році.

При використанні аналітичного методу необхідно встановити важливість рангів за кожною складовою рівня сталого розвитку підприємства здійснювалося експертним шляхом і визначенням балів. З цією метою була створена експертна комісія із 3 осіб: заступник керівника підприємства, головний бухгалтер, менеджер з продаж.

Бальна оцінка за роками визначена як сума балів показників, що складають економічну, екологічну та соціальну складову з урахуванням рангу (вагомості складової) (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

Розрахунок інтегрального показника рівня сталого розвитку

ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Складові рівня сталого розвитку	Бальна оцінка за роками			Ранг (вагомість складової)	Оцінка складової рівня сталого розвитку з урахуванням вагомості		
		2021	2022	2023		2021	2022	2023
1.	Економічний	36	32,3	24,2	0,4	14,4	12,92	9,68
2.	Екологічний	29,5	27,9	25,7	0,3	8,85	8,37	7,71
3.	Соціальний	28	29,1	22	0,3	8,4	8,73	6,6
4.	Сумарна оцінка				1	31,65	30,02	23,99
5.	Інтегральний показник рівня сталого розвитку підприємства					1	0,948	0,758

Джерело: побудовано автором за фінансовою звітністю підприємства

У процесі проведеного дослідження отримані такі результати: економічний аспект експерти оцінили в 40 %, екологічну та соціальну складову оцінили по 30 %.

Таким чином, результати проведених розрахунків показують, що також у 2021 році ПП «Юніон Трейд Плюс» має найбільший інтегральний показник рівня сталого розвитку підприємства 1, а у 2023 році найнижчий – 0,758. Тому підприємству варто проводити заходи, щодо підвищення рівня сталого розвитку підприємства.

Висновок до другого розвитку

Визначено основні економічні тренди, що характеризують економічні процеси, що проходять в країні.

Сучасні тренди сталого розвитку підприємств охоплюють широкий спектр ініціатив, спрямованих на забезпечення балансу між економічною вигодою, екологічною відповідальністю та соціальною справедливістю.

Проведений аналіз товарообороту підприємств оптової торгівлі, кількості підприємств торгівлі.

В процесі вивчення діяльності підприємства з'ясували головні ризики, що мають суттєвий вплив на його діяльність, а саме: економічні, фінансові, ризик зміни правового середовища, ризик, пов'язаний зі змінами кон'юнктури ринку. Проведено SWOT-аналіз для виявлення сильних та слабких сторін в діяльності підприємства. ПП «Юніон Трейд Плюс» – велика національна холдингова компанія, що займає одну з основних позицій на ринку дистрибуції FMCG України.

Результати аналізу свідчать, що підприємству варто проводити заходи щодо підвищення рівня рентабельності, підвищувати платоспроможність і ліквідність, фінансову стійкість. Для проведення комплексної оцінки будемо використовувати метод бальних оцінок, визначено основні етапи застосування методу бальних оцінок. За результатами оцінки загальних критеріїв рівня сталого розвитку підприємства побудовано багатокутник рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс» за 2021-2023 рр.

Розрахунок інтегрального показника рівня сталого розвитку підприємства показали, що найкращий інтегральний показник рівня сталого розвитку підприємство має у 2023 році, а найнижчий – у 2023 році.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Розробка пропозицій щодо підвищення рівня сталого розвитку підприємства

В економічній літературі можна зустріти різні поняття, які на перший погляд пов'язані між собою. Такими є напрям, напрямок, шляхи, визначимо їх сутність і різницю між ними.

Напрямок – шлях діяльності, розвитку кого-, чого-небудь; спрямованість якоїсь дії, явища.

Напрямок – лінія руху або лінія розміщення кого-, чого-небудь; про вектор у просторі.

Шляхи підвищення – конкретні заходи, які направлені на реалізацію використання виявлених резервів.

Варто зазначити, що шляхи та напрями підвищення сталого розвитку мають різне значення, хоча часто взаємопов'язані: напрями – це стратегічні вектори або основні сфери, у яких підприємство може працювати для досягнення сталого розвитку. Вони задають загальну мету та показують, де варто зосередити зусилля.

Прикладами таких напрямів може бути:

- екологічний: охорона довкілля та зменшення впливу на природу.
- соціальний: підтримка працівників і громади.
- економічний: підвищення фінансової стабільності та ефективності бізнесу.

У залежності від того, які заходи впроваджуються, скорочення енергоспоживання може варіюватися. Ось кілька можливих напрямів і прикладів:

1. Використання енергоефективного освітлення. Перехід на LED-освітлення замість традиційних ламп розжарювання чи люмінесцентних ламп може зменшити споживання електроенергії до 50-70% у разі комплексної заміни освітлення на всіх об'єктах компанії.

2. Оптимізація використання кондиціонування та опалення. Встановлення енергоефективних систем кондиціонування та опалення, а також впровадження автоматизованих систем керування температурою, може дозволити знизити споживання енергії на 10-30%.

3. Заміна технічного обладнання на енергоефективне. У разі використання енергоємного обладнання для демонстрації товарів (наприклад, побутова техніка), заміна його на новіші моделі, що споживають менше енергії, може знизити загальне енергоспоживання на 10-20%.

4. Інвестування в відновлювальні джерела енергії. Якщо компанія інвестує в сонячні панелі або інші джерела відновлюваної енергії для своїх об'єктів, це може допомогти скоротити енергоспоживання від традиційних постачальників на 20-40%.

5. Зменшення енергоспоживання в логістиці та транспортуванні. Вибір більш енергоефективних транспортних засобів для перевезення товарів (наприклад, електричні вантажівки) або оптимізація маршрутів може знизити енергоспоживання в цій сфері на 10-15%.

У цілому можна зазначити, що залежно від масштабу та ефективності впроваджених певних заходів, скорочення енергоспоживання може скласти від 10% до 40% в дилерській компанії.

Шляхи – це конкретні дії, методи чи заходи, які дозволяють реалізувати поставлені цілі в межах кожного напрямку. Шляхи детально описують, як саме підприємство буде рухатись у вибраному напрямі. Приклади шляхів наведено нижче:

1. Екологічні шляхи включають:

1.1. Впровадження зеленої енергії: використання сонячних панелей, вітряних турбін або інших відновлюваних джерел. Скорочення

енергоспоживання в дилерських компаніях залежить від конкретної діяльності та інфраструктури. Для дилерських компаній, що займаються продажем різних товарів, зокрема автомобілів, побутової техніки або продуктів харчування, енергоспоживання може бути значним через використання енергії для освітлення, кондиціювання повітря, роботи технічного обладнання, транспортування товарів та інші операції.

1.2. Раціональне використання ресурсів: зниження споживання води та електроенергії через модернізацію обладнання.

1.3. Утилізація та переробка: створення системи збору та переробки відходів, впровадження політики нульових відходів.

2. Соціальні шляхи забезпечують:

2.1. Інвестиції в працівників: навчання, підвищення кваліфікації, підтримка балансу між роботою та особистим життям.

2.2. Громадські ініціативи: підтримка соціальних проєктів, організація волонтерських акцій.

2.3. Етика в бізнесі: впровадження кодексу етики, забезпечення рівних можливостей для всіх працівників.

3. Економічні шляхи включають:

3.1. Оптимізація виробництва: впровадження Lean-підходів і принципів «бережливого виробництва».

3.2. Диверсифікація бізнесу: розширення асортименту екологічних або органічних продуктів.

3.3. Цифрова трансформація: впровадження цифрових технологій для автоматизації процесів і зменшення витрат.

Разом вони формують комплексний підхід до досягнення сталого розвитку.

Ці шляхи допоможуть підприємству не лише відповідати сучасним вимогам сталого розвитку, а й підвищити свою ефективність та репутацію.

При аналізі та оцінці рівня сталості підприємства визначається перспективні шляхи розвитку підприємства з урахуванням стану підприємства

та наявних ресурсів для реалізації розроблених стратегій. Оформлення звітності сталого розвитку підприємства має бути представлена у вигляді відкритої інформації в якій будуть відображатися результати реалізації програм сталого розвитку. Впровадження програм сталого розвитку надає підприємству ряд економічних, соціальних та екологічних переваг. До таких переваг відноситься [5]:

- підвищення рівня управління підприємством; – покращення соціальної репутації підприємства;
- нові ринкові можливості;
- ріст інвестиційної привабливості підприємства;
- підвищення ефективної діяльності в області сталого розвитку;
- інноваційний підхід до розробки товарів та послуг;
- мінімізація ризиків в області сталого розвитку;
- ріст ефективності розподілення ресурсів та скорочення витрат [37].

Однак, коли компанія впроваджує програму сталого розвитку, може виникнути багато проблем, таких як фінансова стабільність, яка залежить від ефективного попиту на товар, оскільки від цього залежить прибутковість компанії. При цьому попит на вироблену продукцію безпосередньо залежить від рівня економічного розвитку, рівня життя і доходів населення, конкурентоспроможності продукції. Крім того, фінансова стійкість бізнесу залежить від періоду економічного циклу, в якому знаходиться економіка країни. Наприклад, кризова фаза призводить до масштабного банкрутства підприємства, зниження інвестиційної активності,

У такій ситуації важко підтримувати фінансову стабільність підприємства через зниження доходів підприємств, зниження рівня продажів виробленої продукції.

Одним з найважливіших факторів, що впливають на фінансову стабільність компанії, є макроекономічні показники, які включають політику уряду щодо фінансів, податків, інвестицій та політики.

При реалізації програм сталого розвитку економічні фактори впливають не тільки на зовнішнє середовище, але і на внутрішнє середовище, таку як недостатня пропозиція фінансових ресурсів, низький рівень конкурентоспроможності, низький попит на споживчі товари, зниження продуктивності праці, несприятливі умови праці.

Екологічні проблеми, пов'язані зі сталим розвитком, включають екологічні катастрофи, виснаження природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища.

Соціальні проблеми включають бідність населення і високий декомунізація населення, рівень смертності, низький дохід населення, на інституційному рівні. До соціальних проблеми включають недостатню кваліфікацію співробітників, високий рівень соціальних конфліктів, поганий соціальний захист персоналу.

3.2. Заходи щодо підвищення рівня сталого розвитку підприємства

Для підвищення рівня сталого розвитку підприємства варто розробити та проводити заходи що до її підвищення.

Захід – сукупність дій або засобів для досягнення, здійснення чогось-небудь.

Згрупуємо напрямки та кінцеві показники щодо підвищення рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс» за компонентами (екологічна, економічна, соціальна) результати наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Напрямки та кінцеві показники щодо підвищення рівня сталого розвитку ПП «Юніон Трейд Плюс» за компонентами (екологічна, економічна, соціальна)

Напрямки	Показники
Екологічна компонента	
Енергоефективність	Скорочення енергоспоживання (%)
Логістика	Зменшення викидів CO ₂ від транспорту (тонн)
Екологічність пропонованої продукції	

Переробка	Частка утилізованих чи перероблених відходів (%)
Екологічна продукція	Частка екологічних товарів у загальному асортименті (%)
Скорочення паперу	Відсоток цифрових операцій (документів).
Економічна компонента	
Доходи	Зростання виручки (%)
	Частка нових клієнтів у загальному обсязі продажів (%)
Витрати	Скорочення операційних витрат (%)
Рентабельність	Зростання валової та чистої рентабельності (%)
Управління запасами	Показник оборотності запасів (дні)
Дебіторська заборгованість	Скорочення середнього періоду оплати (дні)
Соціальна компонента	
Умови праці	Рівень задоволеності працівників (%)
	Частка працівників, які пройшли навчання (%)
Обслуговування клієнтів	Індекс задоволеності клієнтів (NPS)
	Середній час реагування на запити клієнтів
Внесок у громаду	Сума інвестицій у соціальні проєкти (грн)
	Кількість створених робочих місць.
Корпоративна соціальна відповідальність	Частка співробітників, що працюють у сприятливих умовах (%)

Джерело: складено автором

Впровадження екологічної компоненти для дилерської компанії може базуватися на застосуванні екологічно відповідальних практик у сфері її діяльності, навіть якщо вона не є виробником. Дилерські компанії можуть сприяти екологічній стійкості через оптимізацію внутрішніх процесів, вибір партнерів і пропоновану продукцію.

Можна зазначити потенційні напрями підвищення екологічної компоненти сталого розвитку підприємства:

1. Енергоефективність і зменшення вуглецевого сліду включає в себе оцінку енергоспоживання офісів і складів; встановлення енергоощадного обладнання (LED-освітлення, енергоефективні системи HVAC); використання відновлюваних джерел енергії.

2. Оптимізація логістики – це скорочення транспортування через ефективні маршрути; перехід на транспорт з низьким рівнем викидів або електромобілі.

3. Екологічність пропонованої продукції забезпечує пріоритет надання продукції, яка сприяє зменшенню екологічного впливу (наприклад,

енергоефективне або перероблюване обладнання); продаж техніки, яка відповідає екологічним стандартам (наприклад, авто з низьким рівнем викидів або електромобілі).

4. Утилізація та переробка включає запровадження програм для утилізації використаної техніки або деталей; впровадження ініціатив з переробки пакувальних матеріалів.

5. Скорочення споживання ресурсів передбачає перехід на цифровий документообіг, щоб зменшити використання паперу; використання перероблених чи екологічно чистих матеріалів для пакування.

6. На рис. 3.1 наведено проблеми, що супроводжують паперовий документообіг на підприємстві.

Рис. 3.1. Проблеми, що супроводжують паперовий документообіг на підприємстві

Джерело: складено автором на основі [41, с.118]

7. Освітні ініціативи та підвищення обізнаності надає можливості інформування клієнтів про екологічні переваги пропонованої продукції; навчання персоналу щодо екологічних практик.

Для компанії, яка безпосередньо не виробляє продукцію, екологічний ефект може мати значний внесок у стійкий розвиток, підвищуючи довіру клієнтів і конкурентоспроможність.

Оцінка економічної складової для дилерської компанії полягає в аналізі заходів, що сприяють підвищенню доходів, зниженню витрат і забезпеченню фінансової стійкості. Це може включати оптимізацію бізнес-процесів, покращення продажів та управління ресурсами. Складові економічного ефекту включають:

1. Зростання доходів передбачає збільшення продажів, а саме: розширення асортименту, особливо за рахунок продуктів, які відповідають запитам ринку; пропозиція товарів із високою доданою вартістю (наприклад, преміум-продукти або сервіси); впровадження програм лояльності для утримання клієнтів; вихід на нові ринки (вихід на нові регіони або сегменти ринку; співпраця з великими корпоративними клієнтами).

2. Скорочення витрат визначає оптимізацію логістики, а саме: скорочення транспортних витрат через ефективне планування маршрутів; використання партнерських логістичних сервісів із нижчими тарифами. Наступним може бути управління запасами: впровадження сучасних систем управління складом (WMS) для уникнення надлишкових запасів; зменшення витрат на зберігання. Оцифрування процесів означає перехід на цифрові документообіги для зменшення адміністративних витрат; впровадження CRM-систем для оптимізації продажів.

3. Зниження фінансових ризиків передбачає управління дебіторською заборгованістю (скорочення строків оплати рахунків); диверсифікація клієнтської бази для зменшення залежності від окремих покупців.

4. Формування додаткових джерел доходу – це запровадження платних послуг (наприклад, технічне обслуговування, консалтинг); створення партнерських програм, які генерують комісійний дохід.

Соціальний ефект для дилерської компанії охоплює заходи, що позитивно впливають на її співробітників, клієнтів, партнерів і суспільство загалом. Він сприяє підвищенню репутації компанії, зміцненню зв'язків із зацікавленими сторонами та створенню сприятливого робочого середовища.

Складові соціального ефекту:

1. Покращення умов праці для співробітників: соціальні гарантії, які включають медичне страхування, додаткові дні відпустки, програми підтримки працівників; навчання і розвиток: проведення тренінгів, підвищення кваліфікації; можливості кар'єрного зростання; забезпечення комфортних умов праці: сучасне обладнання, безпечне робоче середовище; гнучкий графік роботи та підтримка балансу між роботою і особистим життям.

2. Покращення якості обслуговування клієнтів: підтримка клієнтів (створення зручних сервісів для покупців (наприклад, онлайн-консультації, технічна підтримка); гарантійне та постгарантійне обслуговування; інформування про екологічні та соціальні аспекти продукції (роз'яснення екологічних переваг пропонованих товарів; розробка програм утилізації продукції для клієнтів).

3. Внесок у розвиток місцевої громади включає: соціальні ініціативи (спонсорство місцевих проєктів (освіта, спорт, культура); благодійні акції, підтримка вразливих верств населення; створення робочих місць (забезпечення працевлаштування в регіоні діяльності; співпраця з локальними підрядниками та постачальниками).

4. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) включає етичну діяльність (дотримання принципів чесності у відносинах із клієнтами та партнерами; відсутність дискримінації та рівність можливостей для працівників) та зменшення впливу на довкілля (впровадження екологічних практик у роботі (енергоощадність, утилізація відходів).

Виходячи з вищенаведеного можна запропонувати певні заходи щодо підвищення рівня сталого розвитку підприємства.

Захід перший. Впровадження електронного документообігу (ЕДО), який має певні переваги порівняно з паперовим.

1. Зменшення витрат на папір і друк: економія може скласти 80–100% вартості паперу, картриджів, тонеру та технічного обслуговування принтерів. Якщо компанія друкувала 10 000 документів на рік.

2. Зниження витрат на доставку: економія складе 90–100% на поштових відправленнях або кур'єрських послугах.

3. Скорочення витрат на архівування та зберігання: економія – до 80% на оренді приміщень для архівів або оплаті за фізичне зберігання документів.

4. Скорочення витрат на виправлення помилок: економія – до 50% витрат, пов'язаних із помилками в документах (повторний друк, уточнення, переоформлення).

Результати розрахунків після впровадження заходу наведемо в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Результати розрахунків після впровадження заходу

№ з/п	Економія	Відсоток, %	Сума, тис. грн.
1.	Зменшення витрат на папір і друк	80	50
2.	Кур'єрська доставка	95	15
3.	Витрати на архівування	80	6
4.	Щорічні витрати на виправлення помилок	50	4
5.	Разом	-	75

Джерело: складено автором

Загальна сума економії складе 50 тис. грн., тобто прибуток від реалізації зросте на цю суму і складе $(559 + 50) = 609$ тис. грн. В результаті фінансова рентабельність складе 27,5 %, тобто зросте на 2,2 в.п.

Група експертів в яку ввійшли (головний бухгалтер, менеджер з продаж, спеціаліст ІТ) підрахувала, що відсоток цифрових операцій зросте на 6 % і складе 90 %. Все це буде впливати на соціальну компоненту сталого розвитку підприємства.

Захід другий. Розширення асортименту та впровадженню програми лояльності для клієнтів. Впровадження програми лояльності – ефективний спосіб залучення та утримання клієнтів для торговельного підприємства.

Визначення цілей програми:

- збільшення повторних покупок;

- збільшення середнього чека;
- підвищення рівня задоволеності клієнтів;
- збирання даних про споживачів для персоналізації пропозицій.

Пропонуємо знижки до свят постійним клієнтам.

За результатами проведеного дослідження чистий дохід компанії зріс на 10 % за рік: $767 * 1,1 = 844$ тис. грн., що призвело до прискорення оборотності оборотних коштів: $844 / 4083 = 0,207$ оборотів.

Тобто коефіцієнт оборотності оборотних коштів зростає на 0,019 оборотів.

Захід третій. Впровадження програм розвитку кар'єри співробітників. Програма розвитку кар'єри є системним підходом до планування і вдосконалення професійних навичок, що допомагає досягти кар'єрних цілей. Вона може бути персональною або корпоративною (розробленою для співробітників компанії). Для цього запропоновано корпоративну програму розвитку кар'єри. Програма включає:

- наставництво та коучинг;
- ротацію посад для розширення досвіду;
- програми навчання лідерства або підготовки до вищих позицій;
- внутрішні конкурси на підвищення, семінари, майстер -класи.

Результати проведеного анкетування показали, що рівень задоволеності персоналу до 85 %, що в подальшому може знизити плинність кадрів.

Отримані результати будемо враховувати при розрахунку рівня сталого розвитку підприємства.

Оборотність оборотних коштів, оборотів – 0,207.

Відсоток цифрових операцій (документів), % – 90 %.

Рівень задоволеності працівників, % – 85 %.

Результати наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Показники ПП «Юніон Трейд Плюс» до і після впровадження заходів

№ з/п	Показник	До впровадження	Після впровадження	Зміна (+,-)
1.	Площа багатокутника рівня сталого розвитку підприємства, см ²	25,837	26,898	1,061
2.	Інтегральний показник рівня	0,082	0,086	0,004

Джерело: складено автором

Таким чином, внаслідок впровадження запропонованих заходів інтегральний рівень сталого розвитку підприємства збільшиться, що підтверджується зробленими розрахунками.

Висновок до третього розділу

У роботі розглянуто напрям, напрямок, шляхи, визначена їх сутність і різниця між ними.

Напрямок – шлях діяльності, розвитку кого-, чого-небудь; спрямованість якоїсь дії, явища. Напрямок – лінія руху або лінія розміщення кого-, чого-небудь; про вектор у просторі. Шляхи підвищення – конкретні заходи, які направлені на реалізацію використання виявлених резервів.

Запропоновано приклади сучасних напрямів, що можуть підвищувати рівень сталого розвитку підприємства за певними складовими: екологічними, економічними, соціальними.

Запропоновано заходи щодо підвищення рівня сталого розвитку підприємства: впровадження електронного документообігу (ЕДО); розширення асортименту та впровадженню програми лояльності для клієнтів; впровадження програм розвитку кар'єри співробітників. Ці заходи дозволять підприємству підвищити рівень сталого розвитку, забезпечивши його стійкість, екологічну відповідальність і соціальну значущість у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

1. З вищесказаного випливає, що на теперішній час поняття «економічне зростання» і «економічний розвиток» не мають однакового трактування. Ці поняття не ідентичні один одному, але вони не можуть існувати окремо один від одного і тісно пов'язані між собою. Кожен доповнює інший. Поняття «економічний розвиток» ширше, ніж поняття «економічне зростання», але неможливо виміряти економічний розвиток без економічного зростання. Економічний розвиток та економічне зростання тісно пов'язані зі стійким розвитком. Концепція сталого розвитку має досить довгу історію становлення. Сталий розвиток – це розвиток, який допомагає задовольнити потреби суспільства завдяки високій точності прогнозування та здатності швидко моделювати різні варіанти розвитку, вибираючи найкращі результати.

2. Визначено фактори, що впливають на сталий розвиток підприємства. До них належать включають фактори, що об'єднані у 3 групи: фактори макросередовища; фактори мезосередовища; фактори мікросередовища. Визначено основні етапи оцінки рівня сталого розвитку підприємства. Доведено, що комплексний підхід до вивчення факторів, що впливають на досягнення сталого розвитку підприємства, дозволить створити ефективну систему управління цим процесом, який буде сприятиме ефективному прийняттю рішень.

3. У роботі визначено, що важливою частиною концепції сталого розвитку є формування системи вимірів для кількісної та якісної оцінки цього складного процесу. Розкрито основні етапи оцінювання рівня сталого розвитку підприємств. Розглянуто сучасні підходи до оцінки забезпечення сталого розвитку підприємства ґрунтуються на комплексному аналізі економічних, екологічних і соціальних аспектів діяльності.

4. Визначено основні економічні тенденції та тренди, що характеризують економічні процеси, які відбуваються в країні. Розглянуто динаміка оптового товарообороту, млн. грн. внутрішньої торгівлі України за 2011-2021 роки, наведено динаміка та структура оптового товарообороту

України за групами за 2019-2021 р.р. Негативним явищем є зниження (хоча й незначне) питомої ваги товарів вітчизняного виробництва в оптовому товарообігу особливо як продовольчих так і непродовольчих товарів. Ця тенденція викликана нестабільною економічною і політичною ситуацією в країні, що призвела до зниження платоспроможності населення країни.

5. У роботі надана характеристика ПП «Юніон Трейд Плюс», проаналізовано його основні показники діяльності. Основний профіль роботи компанії є торгівля – продукти харчування, корми для тварин, непродовольча група товарів. Результати аналізу основних показників, які комплексно характеризують господарську діяльність підприємства показали, що на підприємстві спостерігається як позитивна, так і негативна динаміка за окремими фінансово-економічними показниками діяльності. Зроблений SWOT-аналіз ПП «ЮНІОН ТРЕЙД ПЛЮС»

6. Для проведення комплексної оцінки використовували метод бальних оцінок, визначили основні етапи застосування методу бальних оцінок, ключові показники (KPI), які відображають три основні аспекти стійкого розвитку. В процесі проведення оцінювання використовували графічний метод для побудови багатокутника і аналітичний. Методом експертних оцінок визначено вагомість кожної складової для оцінювання рівня сталого розвитку підприємства. Розрахунок інтегрального показника рівня сталого розвитку підприємства показали, що найкращий інтегральний показник рівня сталого розвитку підприємство має у 2023 році, а найнижчий – у 2023 році.

7. Наведено приклади сучасних напрямів, що можуть підвищувати рівень сталого розвитку підприємства за певними складовими: екологічними, економічними, соціальними.

8. Запропоновано заходи щодо підвищення рівня сталого розвитку підприємства: впровадження електронного документообігу (ЕДО); розширення асортименту та впровадженню програми лояльності для клієнтів; впровадження програм розвитку кар'єри співробітників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк К.Г. Фактори інвестиційної привабливості туристичної сфери України. *Modern Economics*. 2019. Вип. 13. С. 168–173.
2. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Вид. 2-ге, доп. К.: Атіка, 2012. 368 с.
3. Берест М. М., Дудка М.О. Оцінка рівня стійкого розвитку агропромислового сектору економіки України. *Економіка розвитку*. 2017. № 4. С. 27-37.
4. Васюткіна Н. В. Управління сталим розвитком підприємств: теоретико-методологічний аспект: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2014. 334 с.
5. Вецко Т. М. Сталий розвиток підприємства: проблеми та перспективи. <http://surl.li/bcioxy> (дата звернення 10.10.2024).
6. Гальчак Х. Р. Забезпечення сталого розвитку підприємства як основа формування соціальної відповідальності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. «Проблеми економіки та управління». 2016. № 847. С. 69–74.
7. Гросул В. А., Мамаєва Г. С. Теоретичні підходи щодо визначення сутності стійкого розвитку підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2012. № 7. С. 104–107.
8. Данилишин Б. М., Дорогунцов С. І., Міщенко В. С. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. К.: РВПС України, 1999. 716 с.
9. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку / пер. з англ.: Інститут сталого розвитку. К.: Інтелсфера, 2002. 312 с.
10. Дейлі Г.Е. Сталий розвиток: визначення, принципи, політики. *Науковий вісник*. 2005. № 15.6. С. 27–39.
11. Жаданос О.В., Шатоха В.І., Петренко А.Л. Стратегія сталого розвитку на підприємстві: приклад Європи та досвід України. Дніпро : Дріант, 2017. 79 с.

12. Зайцева Л.О. Складові концепції сталого розвитку. Ефективна економіка. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.55> (дата звернення 20.10.2024).
13. Закон «Про Концепцію переходу України до сталого розвитку» URL: www.kmu.gov.ua (дата звернення: 01.12.2024).
14. Зуб А. Т. Стратегічний менеджмент: Теорія і практика: навч. посіб. М.: Аспект Прес, 2002. 415 с.
15. Квятковська Л. А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. № 1. С. 85–89.
16. Керашев А. А., Тешев В. В. Методичні підходи до оцінки стійкого розвитку організацій споживчої кооперації. *Економіка*. 2009. № 6. С. 34–42.
17. Концептуальні підходи та механізми стимулювання розвитку К65 соціально-економічних систем та суб'єктів ринку : монографія / за заг. ред. Н. В. Шандової. Херсон : Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В. С., 2023. 362 с.
18. Костюк О.Д. Менеджмент сталого розвитку аграрного сектора. Київ : Компринт, 2013. 198 с.
19. Кошельок Г.В. Сучасний стан підприємницької діяльності України. *Економічний простір*. 2020. № 163. С.73-80.
20. Кравченко М. С. Аналіз сучасного стану розвитку торгівельної галузі України. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки*. 2016. Вип. 31, Т. 2. С. 139–145.
21. Красностанова Н.Е., Якименко Т.А. Вплив цифровізації на сталий розвиток організації. 2023. Вип. 48. *Економіка та суспільство*. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2243> (дата звернення 10.10.2024).
22. Круш П.В., Тульчинська С.О. Макроекономіка: Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 400 с.

23. Крючок С. І. Теоретичні засади стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6627> (дата звернення 10.10.2024).

24. Кудрявцев В.М., Кудрявцева О.В. Методика оцінки рівня сталого розвитку транспортного підприємства. URL:https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://dspace.khadi.kharkov.ua/items/29b41e7d-04cb-4993-b0f3-ee2249194341&ved=2ahUKEwi8_cCW9JGKAxX8KhAIHUDMAKUQFnoECBsQAQ&usg=AOvVaw1HkAnzNaKTfnnG2DqWQYSr (дата звернення 10.10.2024).

25. Кирич Н. Б., Мельник Л.М., Погайдак О.Б. Сталий розвиток суб'єктів господарювання: сутність та фактори впливу (Європейські акценти). *Вісник економічної науки України*. 2015. № 2. С. 151-155.

26. Кулішов В.В. Макроекономіка: основи теорії і практикум. 2 – ге вид., виправлене. Львів: «Магнолія 2006», 2007. 256 с.

27. Лазоренко Т., Шолом І. Теоретичні засади концепції управління стійким розвитком підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 6 (67). С. 175-184.

28. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. [Пер. с англ. 11-го изд.] К., Хагар-Демос, 1993. 785 с.

29. Матеріали Державного комітету статистики України: URL:http://ukrstat.org/operativ/operativ2007/sr/sot/sot_r/ (дата звернення 10.10.2024).

30. Мельник Л.Г. Поняття про сталий розвиток. Суми : Університетська книга, 2007. 442 с.

31. Нестеренко О. О. Індикатори оцінки рівня сталого розвитку та їх вплив на показники інтегрованої звітності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип.15. Ч. 2. С. 44-50.

32. Новікова О. Ф., Амоша О. І., Антонюк В. П. та ін. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: монографія. Донецьк: НАН України, Ін-т економіки промисловості, 2012. 534 с.
33. Оцінювання потенціалу сталого розвитку промислових підприємств: автореферат дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / А.І. Бурда; Нац. техн. ун-т України “Київ. політехн. ін-т”. Київ, 2008. 18 с.
34. Панчишин С. Макроекономіка: Навч. посібник. Вид. 3-тє, стереотипне. К.: Либідь, 2005. 616 с.
35. Пилипенко С. М. Стратегічне управління підприємством на засадах концепції сталого розвитку. 2020. Вип. 21. Економіка та суспільство.
36. Приказка С. Концепція сталого розвитку і проблеми економічного зростання і розвитку. Науковий вісник. 2014. Вип. 13 URL: <https://yandex.ua/search/?lr=145&clid=40933&msid=20947.20093.14476> (дата звернення 10.10.2024).
37. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку: Розпорядження Кабінету Міністрів України. від 18 жовтня 2024 р. № 1015-р. Урядовий портал. URL: www.kmu.gov.ua (дата звернення: 01.12.2024).
38. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2025-2027 роки URL: <http://surl.li/hsydvq> (дата звернення 10.10.2024).
39. Проєкт Стратегії сталого розвитку України до 2030 року та Національний план дій до 2020 року URL: <http://surl.li/jgkprv> (дата звернення 10.10.2024).
40. Радіонова І.Ф. Макроекономіка та економічна політика. К.: Таксон, 2010. 240 с.
41. Рожелюк В. М., Денчук П.Н. Організація документообігу як основного інструмента забезпечення функціонування ефективної системи комунікації на переробному підприємстві. *Сталий розвиток економіки*. 2014. № 24. С.114-121.

42. Сайт ПП «ЮНІОН ТРЕЙД ПЛЮС» URL:<https://untp.com.ua/>(дата звернення 10.10.2024).
43. Сайт Сталий розвиток для України. URL:<https://sd4ua.org/>(дата звернення 10.10.2024).
44. Свистун К. О. Генезис поняття «сталий розвиток» та підходи до його запровадження. К: *Молодий вчений*. 2017. № 2. С. 326–333.
45. Селюченко Н.Є. Данилович Т.Б. Сталий розвиток підприємства як необхідна умова успішного функціонування бізнесу та його взаємозв'язок зі сталим розвитком соціально-економічних систем вищого рівня. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип.29. С. 299-306.
46. Сталий розвиток — XXI століття. Дискусії 2020: колективна монографія / за ред. проф. Хлобистова Є.В. Київ, 2020. 476 с.
47. Сталий розвиток — XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2018: колективна монографія. / за ред. проф. Хлобистова Є.В. Київ, 2018. 668 с.
48. Сталий розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування». Колективна монографія. За науковою редакцією доктора технічних наук, професора Мальованого Мирослава Степановича. Львів ТЗОВ «УКЦ» 2020 674 с.
49. Степаненко Т.О. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31 (70). № 6, 2020. С. 136-141.
50. Стимулювання сталого розвитку регіону: автореферат дис. канд. екон. наук: 08.00.05/ В.Г. Поліщук; Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк, 2010. 24 с.
51. Супрун Н.А. Генеза парадигми сталого розвитку. URL: <http://surl.li/ybpjds>
52. Сучасні тенденції сталого розвитку: теорія, методологія, практика: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2022. 347 с.

53. Сучасні тренди економічного розвитку: Досвід ЄС та практика України: підручник / за заг. ред. Л.Г. Мельника. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга», 2021. 432 с.
54. Тарасенко І.О. Сталий розвиток підприємств легкої промисловості: теорія, методологія, практика. Київ : КНУТД, 2010. 389 с.
55. Тодорюк С. І. «Сталий розвиток» як економічна категорія. FnoECB0QAQ&usg=AOvVaw28LT4XToz6FSr2WkK0E1WC (дата звернення 10.10.2024).
56. Філіпенко А.С. Глобальні форми економічного розвитку. Історія і сучасність. К., «Знання», 2007. 670 с.
57. Ходоровський М. Я., Алексенко Є. В. Підходи до оцінки ефективності стратегії організації. *Вісник УГТУ-УПИ. Серія економіка та керування*. 2009. № 3. С. 4–21.
58. Царьов О. С., Янковий О. Г. Трендовий аналіз як інструмент вивчення економічних процесів. *Модернізація економіки: сучасні її, прогнозні сценарії та перспективи розвитку*. II Міжнар. наук.-практ. конф. м. Херсон, 28 квітня 2020 року. Херсон. 2020. С. 377-378.
59. Цифровізація економіки як фактор економічного зростання : колективна монографія / За заг. ред. О. Л. Гальцової. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 260 с.
60. Цифровізація економіки як фактор економічного зростання : колективна монографія / За заг. ред. О. Л. Гальцової. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 260 с.
61. Чернова Т. Л. Еколого-економічні принципи сталого розвитку національної економіки. *Економіка та держава*. 2013. № 5. С. 63–66.
62. Шашина М. В., Мосійчук Д. О. Параметричні характеристики сталого розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10049> (дата звернення 10.10.2024).
63. Яковенко Я. Ю. Концепція управління стійким розвитком підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 36. С. 75–81.